

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ένταξη της δραχμής στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (υποτίμηση) ως μέτρο εξυγίανσης της Ελληνικής Οικονομίας. Επιδράσεις θετικές ή αρνητικές στην Εθνική Οικονομία γενικά και ειδικότερα σε απασχόληση, επιτόκια, παραγωγή, τουρισμό, εισόδημα, πληθωρισμό κλπ. Έρευνα σε Οικονομικούς Οργανισμούς (επιχειρήσεις) για τεκμηρίωση των συμπερασμάτων σας.»

Υπεύθυνος καθηγητής:
κ. Χαράλαμπος Ντεμίρης

Σπουδαστής:
Μιχαλιτσιάνος Αναστάσιος

ΠΑΤΡΑ 1999

NO. 101
2906

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΘΕΣΜΟΙ-ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ	7
Γιατί η συμμετοχή στην ΟΝΕ αποτελεί εθνικό στόχο	10
Η ΟΝΕ και η Ελλάδα	15
ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	26
Οι αλλαγές στην αγορά εργασίας	27
Ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών	27
Μετοχοποιήσεις ΔΕΚΟ	27
Οι αλλαγές στο ασφαλιστικό	28
Τα μέτρα θα υλοποιηθούν με οποιοδήποτε κόστος	28
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	32
ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ	34
Η έκταση της υποτίμησης	36
Οι επιπτώσεις της υποτίμησης	37
Η ευρύτερη εικόνα	39
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	41
ΕΠΙΤΟΚΙΑ	45
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	49
Ρευστότητα	51
Διεκδικήσεις	52
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	54
Οριακό όφελος για τον τουρισμό	56
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	59
Η υπεραισιοδοξία ξένων κεφαλαίων υπερθερμαίνει την ελληνική αγορά	59
Τι περιμένουν οι επενδυτές	61
ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	66
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	67
Α. Η Γενική Εικόνα	67
Νέες ευκαιρίες για την βιομηχανία	70
ΑΜΦΙΒΟΛΑ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
Να μην κάνουμε τα ίδια λάθη!	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	83

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΥΡΩ, ΟΝΕ και ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ οι λέξεις που εκστομίζονται με περισσή ευκολία από γνωρίζοντες και μη. Οι μη γνωρίζοντες πάντως είναι η τραγική πλειοψηφία. Εννιά στους δέκα πολίτες και 7 στις 10 επιχειρήσεις έχουν πλήρη άγνοια τι επιφέρει στην πράξη και στη ζωή η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος η ΟΝΕ και ο ΜΣΙ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) βρίσκεται προ των πυλών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), η οποία αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς και τη μελλοντική ομοσπονδιοποίηση της Ευρώπης. Η οικονομική και πολιτική ένωση των χωρών της Ε.Ε συνιστούν τη βάση για την ομοσπονδιοποίηση της Ευρώπης στο μέλλον. Συνεπώς η ΟΝΕ αποτελεί το κυριότερο στάδιο στην πορεία της Ευρώπης προς την ομοσπονδιοποίηση της, καθώς με τη δημιουργία της επιτυγχάνεται σε σημαντικό βαθμό η οικονομική και κοινωνική αλληλεγγύη των χωρών της. Η οικονομική και η κοινωνική αλληλεγγύη των χωρών που θα συμμετάσχουν από την 1η Ιανουαρίου 1999 στην ΟΝΕ, διασφαλίζονται δεσμικά με τη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος δηλαδή του ευρώ, την λειτουργία της ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα) και του ΕΣΚΤ (Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών). Η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων με ευρώ αναμένεται να ολοκληρωθεί το αργότερο μέχρι την 1η Ιουλίου 2002.

Με τα μέχρι τώρα δεδομένα, 11 χώρες θα συμμετάσχουν την 1η Ιανουαρίου 1999 στην ΟΝΕ, καθώς η Μ. Βρετανία, η Σουηδία και η Δανία έχουν ζητήσει την αναβολή εισδοχής τους στην ΟΝΕ, ενώ η Ελλάδα αν και επιθυμεί διακαώς να συμμετάσχει στην ΟΝΕ, αδυνατεί λόγω του ότι δεν πληροί τα οικονομικά κριτήρια.

Είναι γνωστό ότι ο αποκλεισμός της Ελλάδος από την ΟΝΕ τον Ιανουάριο του 1999 θα μπορούσε να ερμηνευθεί από τις αγορές ως αδυναμία της χώρας να επιτύχει την αναγκαία δημοσιονομική προσαρμογή και οικονομική σταθεροποίηση, με κίνδυνο να καταστεί η δραχμή ευάλωτη σε κερδοσκοπικές επιθέσεις και να προκληθεί νομισματική και συναλλαγματική αστάθεια.

Δυστυχώς τούτο συνέβη. Από το Φθινόπωρο, επί ένα πεντάμηνο περίπου, η δραχμή εδέχετο πιέσεις και η χώρα αντιμετώπιζε νομισματική κρίση, που αντανάκλαται στην άνοδο των επιτοκίων σε επίπεδα σημαντικά υψηλότερα από τον πληθωρισμό. Η αύξηση των επιτοκίων ήταν το μόνο διαθέσιμο μέσο για την άμυνα της δραχμής στις πιέσεις της αγοράς. Βασική αιτία των εξελίξεων αυτών είναι η βραδεία και ανεπαρκής δημοσιονομική προσαρμογή, που είχε αναπόφευκτα οδηγήσει σε ένα απρόσφορο μείγμα των μέσων μακροοικονομικής πολιτικής, με συνέπεια η νομισματική πολιτική να φέρει το κύριο βάρος για την οικονομική σταθεροποίηση, η δε πολιτική της σκληρής δραχμής να καταστεί βασικό μέσο της αντιπληθωριστικής πολιτικής.

Με την συνεχιζόμενη νομισματική αναταραχή, η κυβέρνηση αντιμετώπισε ένα σοβαρό δίλημμα: ή να εμμείνει στην πολιτική των υψηλών επιτοκίων για την άμυνα της δραχμής ή να προχωρήσει σε υποτίμηση. Η πρώτη λύση, εκτός του ότι ήταν αδιέξοδη, εφόσον δεν διαφαίνετο υποχώρηση των πιέσεων στη δραχμή, είχε σοβαρά μειονεκτήματα. Απαιτούσε τη διάθεση από την Τράπεζα της Ελλάδος σημαντικών συναλλαγματικών διαθεσίμων, τα οποία δεν ήσαν ανεξάντλητα, ενώ τα υψηλά επιτόκια είχαν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στον κρατικό προϋπολογισμό και στον πραγματικό τομέα της οικονομίας. Ασκούσαν αρνητική επίπτωση στις επενδύσεις και θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σοβαρή επιβράδυνση του ανοδικού ρυθμού της οικονομίας.

Η δεύτερη λύση της υποτίμησης, με παράλληλη συμμετοχή της δραχμής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, εκτός του ότι παρείχε τη μόνη δυνατή διέξοδο από τη νομισματική κρίση, θα μπορούσε να έχει σημαντικά πλεονεκτήματα για την ελληνική οικονομία, όπως και για την προοπτική εισόδου της χώρας στην ΟΝΕ, υπό την προϋπόθεση ότι το εγχείρημα θα απέβαινε επιτυχές και η νέα ισοτιμία της δραχμής θα αποδεικνύονταν διατηρήσιμη σε μεσοπρόθεσμη βάση, μέχρι την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ το 2001.

Η κυβέρνηση υιοθέτησε τη δεύτερη λύση της υποτίμησης της δραχμής. Πρόκειται για ριζική μεταβολή της οικονομικής πολιτικής που

ασκήθηκε τα τελευταία δέκα περίπου έτη. Πρόκειται για ορθή κυβερνητική πολιτική, η οποία μπορεί πράγματι να ανοίξει το δρόμο στη μονιμότερη οικονομική σταθεροποίηση και δημοσιονομική προσαρμογή, στην οικονομική ανάπτυξη και στη συμμετοχή της χώρας στην ΟΝΕ. Όλα αυτά όμως δεν θα επιτευχθούν αυτομάτως, χωρίς ριζικές προσαρμογές σε πολλούς τομείς της οικονομικής πολιτικής που απαιτούν τόλμη και αποφασιστικότητα.

Περιχαρείς και με περισσή έπαρση οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης στις 14 Μαρτίου ανακοίνωσαν στον ελληνικό λαό ότι την προηγούμενη μέρα αποφασίστηκε:

α) Η δραχμή να εισέλθει στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και

β) Ότι η Ελλάδα εξασφαλίζει την είσοδο της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση το 2001.

Με άλλα λόγια, το μεν πρώτο σημαίνει υποτίμηση της δραχμής κατά 14% περίπου, το δε άλλο ότι αποκλειόμαστε από τη συμμετοχή στην πρώτη φάση της ΟΝΕ, που ξεκινά την 1-1-1999. Και είμαστε η μοναδική χώρα από τις 15 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αποκλείσθηκε από την ΟΝΕ, ενώ επιθυμούσε το αντίθετο.

Όλες οι λοιπές χώρες πληρούν τα κριτήρια που είχαν τεθεί. Από αυτές τρεις, η Αγγλία, η Σουηδία και η Δανία, για δικούς τους λόγους η καθεμία, δεν επιθυμούν, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση να συμμετάσχουν.

Τα ερωτήματα όμως που τίθενται είναι: Πρώτον, εάν η Ελλάδα έκανε τη σωστή επιλογή με το να ενταχθεί στην ΕΟΚ σε πρώτη φάση και στη συνέχεια στην ΕΕ, που η ολοκλήρωση της οικονομικά επέρχεται με την ΟΝΕ και το ενιαίο νόμισμα.

Και εδώ η απάντηση είναι ΝΑΙ χωρίς επιφύλαξη, παρά τα όποια προβλήματα και δεύτερον, και κύριο, γιατί η Ελλάδα δεν γίνεται δεκτή από 1-1-1999 στην ΟΝΕ μαζί με τις άλλες 11 χώρες ;

Είναι πια γνωστό σε όλους ότι η Ελλάδα δεν πληροί τα κριτήρια της σύγκλισης, που απεικονίζονται σε δείκτες και έχουν σχέση με :

- α) Το έλλειμμα του Δημοσίου (ως ποσοστό του ΑΕΠ).
- β) Τον πληθωρισμό.
- γ) Το δημόσιο χρέος (ως ποσοστό του ΑΕΠ).
- δ) Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια.

Και όλα αυτά σημαίνουν ότι κάτι δεν πάει καλά ..

Έχουμε έναν «ασθενή», που λέγεται «Εθνική Οικονομία», που πάσχει από χρόνια νόσο, που κάποια από τα συμπτώματά της, όπως ο πληθωρισμός, το έλλειμμα στο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών, αποτελούν βασικές αιτίες της ΥΠΟΤΙΜΗΣΗΣ.

ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΘΕΣΜΟΙ-ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Η πρώτη πράξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) ξεκίνησε το 1969 στη σύνοδο κορυφής της Χάγης. Οι αρχηγοί των έξι κρατών μελών της ΕΟΚ αποφάσισαν να προχωρήσουν στη δημιουργία μιας ΟΝΕ, ωδούμενοι ίσως και από τη νομισματική αστάθεια της περιόδου. Δημιουργήθηκε η επιτροπή WERNER που τον Οκτώβριο του 1970 κατέδωσε την έκθεσή της που πρότεινε το σχηματισμό της νομισματικής ένωσης μέχρι το 1980 μέσα από τρία στάδια εξέλιξης.

Το Νομισματικό Φίδι έκανε την εμφάνιση του το 1972, και είχε ως στόχο τη διατήρηση των διακυμάνσεων των ισοτιμιών των νομισμάτων των κρατών μελών μέσα σε κάποια σαφώς καθορισμένα πλαίσια. Οι οικονομικές κρίσεις που ακολουθούν ανακόπτουν την πορεία προς την ΟΝΕ.

Η δεύτερη πράξη ήταν περισσότερο ρεαλιστική, μια και οι οικονομικές συγκυρίες δεν επέτρεπαν την κατάρτιση φιλόδοξων σχεδίων ενοποίησης. Το Μάρτιο του 1979 ξεκινά η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) που προέβλεπε την εισαγωγή του ECU, το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών (οι τιμές συναλλάγματος των κρατών μελών πρέπει να διαφέρουν ελάχιστα

μεταξύ τους, μόλις 2,25%) και πιστωτικές διευκολύνσεις για την χρηματοδοτική στήριξη του συστήματος. Το ΕΝΣ αποτελεί το πρώτο βήμα για τον οριστικό καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών στην τελική φάση της ΟΝΕ, αφού προϋποθέτει την απαιτούμενη πειθαρχία στην εφαρμογή σταθερής οικονομικής πολιτικής.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986) προέβλεπε τη σταδιακή κατάργηση όλων των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και τη δημιουργία ενός ενιαίου χρηματοοικονομικού χώρου, την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς μέχρι το τέλος του 1992. Η έκθεση Delors στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (ΕΣ) τον Ιούνιο του 1989 μας εισάγει στην τρίτη πράξη στην πορεία προς την ΟΝΕ. Το ΕΣ αποφάσισε πως το πρώτο στάδιο της ΟΝΕ έπρεπε να αρχίσει την 1-7-1990 και να λήξει την 31-12-1993. Το στάδιο αυτό προέβλεπε την πλήρη άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και χρήματος μεταξύ των κρατών μελών και την εντατικοποίηση του συντονισμού και της κοινής εποπτείας της ακολουθούμενης πολιτικής. Το στάδιο αυτό έληξε με επιτυχία. Το δεύτερο στάδιο ξεκίνησε την 1-1-94 και θα λήξει την 31-12-1997. Πρόκειται για την τελική περίοδο προετοιμασίας για την είσοδο στην ΟΝΕ. Για να επιτραπεί η συμμετοχή των κρατών μελών στην ΟΝΕ πρέπει οι οικονομίες τους να ικανοποιούν τα πέντε κριτήρια σύγκλισης στο τέλος αυτού του σταδίου. Αρωγός στην προσπάθεια συντονισμού και αξιολόγησης είναι το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα. Το στάδιο αυτό είναι ίσως το κρισιμότερο αφού τα κράτη που δεν θα επιτύχουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα πιθανολογείται ότι θα βρεθούν στο

περιθώριο με πολύ δυσμενείς συνέπειες. Το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ (Ευρωζώνη) θα ξεκινήσει την 1-1-1999 και θα λήξει την 31-12-2001. Λίγο πριν το πέρας του Β σταδίου, οι επιδόσεις των κρατών θα αξιολογηθούν και όσα πέτυχαν τους στόχους θα συμμετέχουν στο Γ στάδιο, κατά τη διάρκεια του οποίου θα υπάρξει οριστικός καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών, εισαγωγή του Ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, θα δημιουργηθεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) που θα αντικαταστήσει το ΕΝΙ, και πλέον θα ασκείται ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική. Επίσης, η ΕΚΤ και οι Κεντρικές Τράπεζες των κρατών που συμμετέχουν στο Γ στάδιο θα σχηματίσουν Ευρωπαϊκό σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

Γιατί η συμμετοχή στην ΟΝΕ αποτελεί εθνικό στόχο

Τώρα που πλησιάζει η «ώρα της κρίσεως» για την τελική φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, είναι η πλέον κατάλληλη στιγμή για να αναλογιστούμε γύχραιμα τη θέση και τις προοπτικές της Ελλάδας.

Όπως είναι γνωστό, η Συνθήκη του Μάαστριχτ είχε θέσει κάποια «κριτήρια σύγκλισης», η ικανοποίηση των οποίων αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή στην τελική φάση της ΟΝΕ. Τα βασικά κριτήρια είναι δημοσιονομικά και νομισματικά, δηλαδή το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος ως ποσοστά του ΑΕΠ, το ύψος του πληθωρισμού, και τα παρεπόμενα, όπως είναι το ύψος των επιτοκίων και η συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος της κάθε χώρας.

Οι 15 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: τις 11 χώρες που θέλουν και προβλέπεται να συμμετάσχουν στην ιδρυτική ομάδα του ΕΥΡΩ, τις 3 χώρες που προς το παρόν δεν ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν (Βρετανία, Σουηδία, Δανία), και την Ελλάδα που θέλει αλλά δεν μπορεί να συμμετάσχει από την αρχή, αλλά προτίθεται να συμμετάσχει σε σύντομο χρονικό διάστημα (π.χ δύο χρόνια μετά την έναρξη της Νομισματικής Ένωσης, που έγινε την 1-1-1999).

Το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί μόνη της την τρίτη αυτή κατηγορία έδωσε αφορμή σε ποικίλα σχόλια. Στο διεθνή Τύπο και τους αναλυτές των διεθνών οργανισμών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων,

αυτή η ιδιότυπη θέση της Ελλάδας παρατηρήθηκε και σχολιάσθηκε, αλλά δεν ξάφνιασε. Ήταν ήδη γνωστό ότι η αυστηρή ποσοτική εφαρμογή των κριτηρίων του Μάαστριχτ θα οδηγούσε σε ένα τέτοιο συμπέρασμα, και συνεπώς η δημοσιοποίηση των στατιστικών στοιχείων δεν προκάλεσε ούτε ιδιαίτερη ευφορία αλλά ούτε και ιδιαίτερη απαισιοδοξία για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Η Ελλάδα δεν είναι η μόνη «άτακτη» χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσον αφορά το ύψος του πληθωρισμού, η Βρετανία βρίσκεται οριακά πάνω από το υπολογιζόμενο όριο του «2,9%», ενώ ο ελληνικός πληθωρισμός είναι μεν μιάμιση φορά πάνω από το όριο του 2,9% αλλά η απόσταση ως απόλυτο μέγεθος δεν είναι μεγάλη, και όλοι προσδοκούν ότι σύντομα θα έχει καλυφθεί. Στο θέμα του δημοσίου χρέους, ως ποσοστού του ΑΕΠ, η Ιταλία και το Βέλγιο βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση από την Ελλάδα, ενώ και άλλες οκτώ χώρες έχουν δημόσιο χρέος που υπερβαίνει (αλλού οριακά αλλού όχι) το όριο του 60%. Μόνο όσον αφορά το δημοσιονομικό έλλειμμα βρίσκεται μόνη της η Ελλάδα πάνω από το όριο του 3% του ΑΕΠ. Όπου και πάλι η απόσταση που μας χωρίζει από αυτό το όριο δεν είναι μεγάλη, και κρίνεται απόλυτα εφικτό για τη χώρα μας να «πετύχει» κι αυτόν τον στόχο σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτή την ερμηνεία για τη «θέση» της Ελλάδας στην ΟΝΕ δίνουν οι έγκυροι και γύχραιμοι αναλυτές, οι οποίοι διαμορφώνουν τις εκτιμήσεις τους για το μέλλον, σύμφωνα με τη συνέπεια που αναμένουν ότι θα επιδείξουμε στα «μεθοδικά βήματα» της προόδου, ώστε σχετικά σύντομα να συμμετάσχουμε στην ΟΝΕ.

Οι ξένοι ούτε ενθουσιάστηκαν ούτε απογοητεύτηκαν και επικεντρώνουν τις εκτιμήσεις τους στο τι θα κάνει η Ελλάδα τα επόμενα ένα δύο χρόνια, ώστε να επιτύχει τον εθνικό στόχο της. Οι διάφορες γνώμες που εκφράζονται και επηρεάζουν τις δυνάμεις της αγοράς, αφορούν όχι την επιβράβευση ή την τιμωρία της έως τώρα πορείας της ελληνικής οικονομίας, αλλά την καταλληλότητα και επάρκεια του μείγματος οικονομικής πολιτικής που ακολουθείται, πάντοτε με γνώμονα ότι η Ελλάδα επιδιώκει την ταχεία συμμετοχή της στην τελική φάση της ΟΝΕ. Οι πρόσφατες εξελίξεις, με την υποτίμηση της δραχμής, η οποία συνδυάσθηκε με τη συμμετοχή της στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ERM) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, άλλαξε κάπως τα δεδομένα. Η είσοδος στο ERM ερμηνεύθηκε ως δεσμευτική πρόθεση της Ελλάδας να προσαρμοσθεί στις απαιτήσεις της ΟΝΕ, και ως εκ τούτου προκάλεσε ένα κύμα ευνοϊκών σχολίων (στο εξωτερικό) και ευφορίας (στην κεφαλαιαγορά). Το γεγονός ότι η διόρθωση της ισοτιμίας της δραχμής ήλθε καθυστερημένα, και επιβλήθηκε από τις αγορές, δεν μετριάζει την εικόνα των θετικών προοπτικών, που μπορούμε και πρέπει να εκμεταλλευθούμε ως χώρα. Η παροδική (ως ελπίζεται) αναζωπύρωση του πληθωρισμού, μικρή μόνον καθυστέρηση θα επιφέρει στην πορεία προς την «ονομαστική» σύγκλιση. Απομένει σε εμάς να πείσουμε τις αγορές ότι με έργο θα υποστηρίξουμε τη νέα ισοτιμία της δραχμής. Άλλοι παρατηρητές επικεντρώνουν την προσοχή τους στη λεγόμενη «πραγματική» οικονομία, δηλαδή στην ικανότητα της Ελλάδας να

εξασφαλίσει ικανοποιητικούς ρυθμούς ανόδου του πραγματικού ΑΕΠ, και να αντιμετωπίσει με επιτυχία το διαρθρωτικό πρόβλημα του ελλειμματικού εξωτερικού ισοζυγίου. Είναι σήμερα γενικά αποδεκτό ότι η επίτευξη ικανοποιητικών ρυθμών μεγέθυνσης μιας οικονομίας εξαρτάται κυρίως από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται διάφορα προβλήματα που αφορούν τη διαρθρωτική ευελιξία των αγορών και την προσέλκυση επενδύσεων. Έχει κατά καιρούς σχολιασθεί ότι το «διαρθρωτικό» σκέλος της οικονομικής πολιτικής δεν έχει προχωρήσει με τη δέουσα ταχύτητα, και ότι θέματα, όπως η ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και η πολιτική των αποκρατικοποιήσεων, πρέπει να επιταχυνθούν. Αυτά συνδέονται με το λεγόμενο επενδυτικό κλίμα, και αφορούν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Αποτελεί εξάλλου, κοινώς αποδεκτό ζητούμενο η «πραγματική» σύγκλιση να συμβαδίζει με την «ονομαστική» σύγκλιση, διότι δεν έχει νόημα να επιτευχθεί τελικά η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ με χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ακόμη χειρότερα, με αβέβαιη αναπτυξιακή προοπτική. Τα βήματα που κάνει η κυβέρνηση προς αυτή την κατεύθυνση, και κυρίως οι πρωτοβουλίες που αναμένεται να πάρει, θα αξιολογηθούν δετικά από την αγορά και θα βελτιώσουν το οικονομικό κλίμα.

Περισσότερο επικριτικοί από τους «ξένους» είναι κάποιοι «ντόπιοι», οι οποίοι ισχυρίζονται ότι η τωρινή θέση της Ελλάδας στη διαδικασία της ΟΝΕ εκφράζει μια «αποτυχία» με την έννοια ότι είναι ταπεινωτικό για τη χώρα μας να είναι η μόνη που θέλει, αλλά δεν μπορεί να

συμμετάσχει στην ιδρυτική ομάδα του ΕΥΡΩ. Άλλες χώρες που πριν από χρόνια βρίσκονταν σε δυσμενέστερη θέση (Πορτογαλία), τα κατάφεραν ενώ εμείς όχι. Αυτού του είδους η επιχειρηματολογία είναι μάλλον πολιτικού χαρακτήρα, για τον απλούστατο λόγο ότι αποσιωπά το γεγονός ότι όλοι έχουν τις ευθύνες τους για την αργοπορία αυτή, αλλά και ότι η Ελλάδα, μέσα από τις δικές της δημοκρατικές διαδικασίες και επιλογές, διάλεξε μια πιο σταδιακή προσαρμογή στην ονομαστική σύγκλιση, με δεδομένα και κάποια ειδικά βάρη που έχει η Ελληνική οικονομία, όπως π.χ οι αμυντικές δαπάνες. Σήμερα με επικείμενη την αξιολόγηση των προοπτικών της οικονομίας για τη συμμετοχή στην ΟΝΕ, έστω με καθυστέρηση δύο-τριών ετών, προέχει να δούμε την κατάσταση με κριτικό, αλλά θετικό βλέμμα. Όπως γνωρίζουμε η Ελλάδα είναι κοντά στα αποδεκτά όρια των κριτηρίων του Μάαστριχ, και θεωρείται ως χώρα με προοπτική συμμετοχής, όπως δήλωσε και σε συνέντευξη του στον οικονομικό ταχυδρόμο ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κος Ζακ Σαντέρ. Τα πράγματα θα μπορούσαν να είναι χειρότερα, και δεν πρέπει εμείς να δίνουμε στους «ξένους» αφορμή για να αμφισβητούν τις προοπτικές μας.

Από την άλλη πλευρά δεν δικαιολογείται ούτε να θριαμβολογούμε, διότι δεν είμαστε απορριπτέοι, ούτε να εφησυχάζουμε σαν να τελείωσε η Ιστορία. Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ αποτελεί εθνικό στόχο, ο οποίος απαιτεί συστράτευση όλων των δυνάμεων, ώστε οι έως τώρα επιτεύξεις να διασφαλιστούν και συνεχισθούν μέχρι την επιτυχή έκβαση της προσπάθειας.

Η ΟΝΕ και η Ελλάδα

Η έναρξη της τρίτης φάσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης την 1η Ιανουαρίου 1999 είναι ένα βέβαιο γεγονός. Και όμως, πριν από ένα χρόνο τίποτα δεν ήταν βέβαιο. Δισταμένες νομικές ερμηνείες, αβεβαιότητα για τη δυνατότητα πολλών χωρών-μελών να εκπληρώσουν τα κριτήρια σύγκλισης, απαισιόδοξες εκτιμήσεις ακαδημαϊκών και άλλων οικονομολόγων, ιδιαίτερα από την αντίπερα όχθη του Ατλαντικού, είχαν δημιουργήσει κλίμα δυσπιστίας ως προς την προοπτική έγκαιρης έναρξης της ΟΝΕ.

Η ισχυρή πολιτική βούληση εκ μέρους όλων σχεδόν των ηγετών των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τα καλύτερα από τα αναμενόμενα δημοσιονομικά αποτελέσματα ανέτρεψαν το κλίμα δυσπιστίας και επέτρεψαν τη δημιουργία μιας σχεδόν βέβαιης προσδοκίας ότι η τρίτη φάση της ΟΝΕ θα αρχίσει την 1η Ιανουαρίου 1999. Και η προσδοκία αυτή τελικά επαληθεύτηκε.

Η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος του ΕΥΡΩ, είναι προοπτική ιστορικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν και η προοπτική αυτή είναι λιγότερο φιλόδοξη από το όραμα όλων εκείνων που είχαν στο νου τους τη δημιουργία μιας ομόσπονδης Ευρωπαϊκής Ένωσης, των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης, μπορεί να λεχθεί χωρίς υπερβολή ότι η προοπτική αυτή υλοποιεί τις προσπάθειες σαράντα σχεδόν ετών και ανοίγει μια νέα σελίδα στην πολιτική και οικονομική ιστορία της ανθρωπότητας.

Οι χώρες-μέλη που θα υιοθετήσουν το ΕΥΡΩ αποκτούν μια νέα οικονομική και δεσμική οντότητα. Εκπροσωπούν μια αγορά τριακοσίων εκατομμυρίων κατοίκων, περίπου το 20% της παγκόσμιας παραγωγής και του παγκοσμίου εμπορίου, και έναν οικονομικό χώρο με πλεόνασμα στις εξωτερικές του συναλλαγές. Δυνητικά, δηλαδή, μια οικονομική οντότητα ισχυρότερη από την οικονομία των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, και ένα νόμισμα το ΕΥΡΩ που θα είναι ισοδύναμο, αν όχι ισχυρότερο από το δολάριο.

Τα οικονομικά οφέλη από τη νέα αυτή οικονομική πραγματικότητα είναι σημαντικά, ιδιαίτερα για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις και μάλιστα των μικρότερων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συναλλαγματική σταθερότητα, όφελος από τη δημιουργία ενός ισχυρού ευρωπαϊκού νομίσματος που θα χρησιμοποιείται και αυτό ως συναλλαγματικό απόδεμα και ως μέσο πληρωμής σε ευρεία κλίμακα, σημαντική μείωση του κόστους συναλλαγών και ιδιαίτερα της τραπεζικής διαμεσολάβησης, αύξηση του ανταγωνισμού ως προς τις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών, μεγαλύτερη διαφάνεια στις συναλλαγές, μεγαλύτερη ελευθερία στη μετακίνηση των συντελεστών της παραγωγής, καθώς και μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής των καταναλωτών, των επιχειρηματιών και των αποταμιευτών στη διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι δεν υπάρχουν μόνο τα «υπέρ» αλλά και τα «κατά» της ΟΝΕ. Το μείγμα οικονομικής πολιτικής που ακολουθείται

από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται ότι μεροληπτεί σε βάρος της ανάπτυξης και της απασχόλησης, ενώ οι αναδιανεμητικοί μηχανισμοί μέσω του Κοινοτικού Προϋπολογισμού καθώς και ο βαθμός κινητικότητας του εργατικού δυναμικού θεωρούνται από πολλούς ανεπαρκείς για την στήριξη του εγχειρήματος της ΟΝΕ. Επίσης, η άσκηση της νομισματικής πολιτικής από την υπό σύσταση ΕΚΤ με συγκεντρωτικό τρόπο και με ανεπαρκή δημοκρατικό έλεγχο, σε συνδυασμό με την έλλειψη μιας αντίστοιχης εξουσίας στο δημοσιονομικό τομέα, ενδεχομένως οδηγήσει σε προβλήματα συντονισμού και σε μεροληψία στις προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής.

Τα επιχειρήματα αυτά είναι σημαντικά, και πρέπει να οδηγήσουν, έστω και σταδιακά, στις απαραίτητες βελτιώσεις. Δεν μπορούν όμως να ανατρέγουν τα πλεονεκτήματα από την υιοθέτηση του ΕΥΡΩ. Κατά μείζονα λόγο δεν μπορούν να ανατρέγουν το δετικό ισοζύγιο για την ελληνική οικονομία από την ένταξη της στη ζώνη του ΕΥΡΩ για τους λόγους που θα αναφερθούν παρακάτω.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο τη συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ την 1-1-2001. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις έγκυρων διεθνών διεθνών αναλυτών, ο στόχος αυτός είναι εφικτός, ιδιαίτερα μετά την είσοδο της δραχμής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) στις 14 Μαρτίου 1998.

Η υιοθέτηση του ΕΥΡΩ από τη χώρα μας συνεπάγεται πολλαπλά οικονομικά και πολιτικά οφέλη. Νομισματική και συναλλαγματική σταθερότητα, χαμηλό πληθωρισμό και επιτόκια, χαμηλό κόστος τραπεζικής διαμεσολάβησης και συνεπώς, ευνοϊκές συνθήκες για υψηλότερη ανάπτυξη. Επιπλέον τα κράτη-μέλη που θα υιοθετήσουν το ΕΥΡΩ θα αποτελέσουν, όπως ήδη αναφέρθηκε, μια νέα δεσμική και πολιτική οντότητα σε μια υπό διεύρυνση Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία η χώρα μας έχει κάθε συμφέρον, πολιτικό και οικονομικό, να συμμετάσχει ως μέλος το συντομότερο δυνατόν.

Η είσοδος της δραχμής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος είναι γεγονός ιστορικής σημασίας. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 14ης Μαρτίου, το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει τα σημαντικά βήματα προόδου της ελληνικής οικονομίας κατά τη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας καθώς και τη δέσμευση της ελληνικής κυβέρνησης για την επίτευξη της σύγκλισης με τις υπόλοιπες οικονομίες της Ε.Ε.

Πράγματι οι πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις μαρτυρούν ότι η Ελλάδα έχει μπει σε τροχιά ταχείας προσέγγισης του κοινοτικού μέσου όρου ενώ παράλληλα αποκαλύπτουν τη δημιουργία μιας οικονομίας που χαρακτηρίζεται από υγιείς βάσεις και υψηλή κερδοφορία στο βιομηχανικό και τραπεζικό τομέα.

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή παρουσίασε σημαντική μείωση στην περίοδο 1993-1997. Συγκεκριμένα, υπήρξε σταδιακή αποκλιμάκωση, από

12,1% το Δεκέμβριο του 1993, σε 4,7% το Δεκέμβριο του 1997. Κατά αντιστοιχία, ο πληθωρισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την ίδια περίοδο σημείωσε πτώση από 4,9% το 1993 σε 2,1% το 1997.

Το 1997 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στο 4% του ΑΕΠ, σημειώνοντας σημαντική μείωση από το επίπεδο του 13,8% το 1993. Το αντίστοιχο μέγεθος στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσίασε σημαντική μείωση από 6,1% το 1993 σε 2,55 το 1997.

Το χρέος της γενικής κυβέρνησης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 108,7% του ΑΕΠ το 1997, παρουσιάζοντας έτσι μείωση από το 111,6% στο οποίο είχε διαμορφωθεί το 1993. Αντίθετα το χρέος της γενικής κυβέρνησης στην Ε.Ε. παρουσίασε αύξηση από 66% του κοινοτικού ΑΕΠ το 1993 σε 72,3% το 1997. Ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Ελληνικής οικονομίας το 1997 έχει εκτιμηθεί σε 3,5% έναντι του -1,5% για το 1993.

Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν με ρυθμό 11,7% το 1997 έναντι ρυθμού αύξησης -3,5% για το 1993. Στην Ε.Ε. οι αντίστοιχοι ρυθμοί μεταβολής των ακαθαρίστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου ήταν 2,4% το 1997 έναντι -6,7% το 1993.

Το συνολικό καθαρό εξωτερικό χρέος της χώρας εκφρασμένο ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε από 23,5% το 1993 σε 21,9% το 1997, ενώ το συνολικό βραχυπρόθεσμο εξωτερικό χρέος αποτελεί μικρό μόνο ποσοστό των συναλλαγματικών αποθεμάτων.

Σημαντική βελτίωση παρατηρήθηκε και στην κερδοφορία της Ελληνικής οικονομίας. Η απόδοση των κεφαλαίων στον επιχειρηματικό τομέα ανέρχεται στο 25,5% το 1997 από 24,2% το 1993 σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα είναι η δεύτερη χώρα του ΟΟΣΑ μετά τις ΗΠΑ με τη μεγαλύτερη απόδοση κεφαλαίων στον επιχειρηματικό τομέα. Η κερδοφορία της μεταποίησης δηλαδή του τομέα εκείνου της Ελληνικής οικονομίας που είναι περισσότερο εκτεθειμένος στον διεθνή ανταγωνισμό αυξήθηκε αισθητά.

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του ΟΟΣΑ, η κερδοφορία του ελληνικού τραπεζικού τομέα, όπως αυτή μετράται από το λόγο καθαρών κερδών προς συνολικό κεφάλαιο είναι σημαντικά υψηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε κατά τα τελευταία χρόνια.

Οι εξελίξεις αυτές στην Ελληνική οικονομία οφείλονται σε έναν κυρίως λόγο : στο ότι η άσκηση της οικονομικής πολιτικής έχει υποστεί μια σημαντική ποιοτική μεταβολή. Η οικονομική πολιτική που ασκείται με συνέπεια και σταθερότητα τα τελευταία χρόνια, έχει συμβάλει στη διαμόρφωση κλίματος εμπιστοσύνης στην οικονομία.

Μολονότι η Ελλάδα ξεκίνησε την εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης πολύ καθυστερημένα (το 1994) σε σχέση με τους υπόλοιπους εταίρους της στην Ε.Ε, έφτασε σε απόσταση αναπνοής από το στόχο συμμετοχής στην πρώτη ταχύτητα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Εντούτοις, η Ελληνική κυβέρνηση σκοπεύει να πετύχει την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ τον Ιανουάριο του 2001, δηλαδή πριν

τεθούν σε κυκλοφορία τα ευρώκέρματα και ευρώτραπεζογραμμάτια σε φυσική μορφή. Η κυβέρνηση είναι προσηλωμένη στην απαρέγκλιτη εφαρμογή του σταθεροποιητικού της προγράμματος και στην εισαγωγή των απαραίτητων εκείνων διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία που θα εξασφαλίσουν την επίτευξη όλων των στόχων και των κριτηρίων σύγκλισης.

Η είσοδος του εθνικού μας νομίσματος στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, σηματοδοτεί την αρχή της αντίστροφης μέτρησης για την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Η συμμετοχή αυτή αποτελεί το πλαίσιο για τον αυστηρό προσανατολισμό της οικονομικής πολιτικής στη συνεχή μείωση του πληθωρισμού.

Πρέπει ιδιαίτερα να τονισθεί ότι η προσαρμογή της ισοτιμίας της δραχμής αναμένεται να έχει περιορισμένες επιπτώσεις στον πληθωρισμό. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ευνοϊκό διεθνές περιβάλλον στη μείωση των διεθνών τιμών του πετρελαίου και των άλλων αγαθών αλλά και στο μείγμα οικονομικής πολιτικής που ακολουθεί η κυβέρνηση. Η κυβερνητική προσπάθεια επικεντρώνεται πλέον στην εισαγωγή διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία με έμφαση στους ακόλουθους πέντε τομείς :

- α) Αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης
- β) Αναμόρφωση του Δημόσιου Τομέα

γ) Αναδιάρθρωση ζημιωγόνων κρατικών επιχειρήσεων

δ) Ιδιωτικοποιήσεις

ε) Αγορά εργασίας

Ο συνδυασμός της ακολουθούμενης δημοσιονομικής, εισοδηματικής, νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων που χρηματοδοτείται στο μεγαλύτερο μέρος του από κοινοτικά κονδύλια, και ενός προγράμματος διαρθρωτικών αλλαγών στους πέντε τομείς που προαναφέρθηκαν, εξασφαλίζει δημοσιονομική πειθαρχία, νομισματική σταθερότητα, διατηρήσιμο ρυθμό ανάπτυξης και επαρκή ανταγωνιστικότητα για την Ελληνική οικονομία.

Ειδικότερα η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας θα πρέπει να εξετασθεί κάτω από το πρίσμα της μακροπρόθεσμης προοπτικής της χώρας. Κάτω από ένα τέτοιο πρίσμα θεώρησης, εκτός από την προσαρμογή της ισοτιμίας της δραχμής έναντι του ECU κατά 12,2% με την είσοδο της στον ΜΣΙ, τρεις παράγοντες αναμένεται να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας τα προσεχή χρόνια. Και οι τρεις αυτοί παράγοντες σχετίζονται άμεσα με τη διαδικασία σύγκλισης.

Ο πρώτος παράγοντας είναι η σταδιακή εξάλειψη της σημαντικής διαφοράς μεταξύ των μακροπρόθεσμων επιτοκίων στην Ελλάδα και στην Ε.Ε και το όφελος που αυτή συνεπάγεται τόσο για τα δημόσια οικονομικά όσο και για τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα.

Ο δεύτερος παράγοντας είναι οι μεταβιβαστικές πληρωμές από τα κοινοτικά διαρθρωτικά ταμεία για τη συγχρηματοδότηση έργων υποδομής στην Ελλάδα. Η ροή αυτών των κεφαλαίων αναμένεται να συνεχισθεί απρόσκοπτα τα επόμενα οκτώ έως δέκα χρόνια και εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 3% ετησίως.

Εφόσον οι τρεις αυτοί παράγοντες συνδυασθούν με την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να εφαρμόσει το σταθεροποιητικό της πρόγραμμα και να προωθήσει άμεσα τις διαρθρωτικές αλλαγές που απαιτούνται, είναι αναμενόμενο ότι η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας θα βελτιωθεί στο άμεσο μέλλον λόγω της μείωσης του χρηματοοικονομικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και της επίτευξης υψηλού και διατηρήσιμου ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης.

Η συμμετοχή της δραχμής στον ΜΣΙ με ταυτόχρονη προσαρμογή της ισοτιμίας της κατά 12,2% περίπου θα αποδειχθεί επιτυχής και καταλύτης για την έγκαιρη συμμετοχή της χώρας μας στην ΟΝΕ αν, και μόνο εάν, εφαρμοσθεί με συνέπεια και έγκαιρα η συνοδευτική δέσμη μέτρων που ήδη εξαγγέλθηκε. Και επιπλέον, αν οι εισοδηματικές διεκδικήσεις διακριθούν από μετριοπάθεια αίσθημα ευθύνης και ρεαλισμό. Η θετική, πρόσφατη εμπειρία της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας είναι ενδεικτικές. Διαφορετικά, η όλη προσπάθεια κινδυνεύει να καταδικαστεί σε αποτυχία και να καταλήξει σε φαύλο κύκλο πληθωρισμού και μισθολογικών αυξήσεων.

Η αντίδραση των αγορών τις πρώτες εβδομάδες μετά την ένταξη της δραχμής στον ΜΣΙ του ΕΝΣ και την ταυτόχρονη προσαρμογή της ισοτιμίας της, ήταν σημαντική. Άνοδος του Χρηματιστηρίου πάνω από 30%, μείωση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων κατά δύο μονάδες, αύξηση συναλλαγματικών διαθεσίμων κατά 4 δις Δολάρια. Επομένως οι οίκοι για την επιτυχία των στόχων της οικονομικής πολιτικής είναι οι καλύτεροι δυνατοί. Εναπόκειται σε όλους μας να μετατρέψουμε τους οίκους σε βιώσιμα αποτελέσματα.

Στην ΟΝΕ έχουμε κοινή νομισματική πολιτική, κοινή συναλλαγματική πολιτική, κοινή οικονομική όπως π.χ πολιτική ανταγωνισμού, δημοσιονομική πολιτική κλπ. Άρα λοιπόν με την ευρύτερη έννοια σήμερα προχωρούμε να υλοποιήσουμε μόνον τη νομισματική ενοποίηση.

Θα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα «Ποιες είναι οι επιδιώξεις της νομισματικής ενοποίησης»;

Πρώτη είναι ότι με ένα ενιαίο νόμισμα μειώνεται το κόστος συναλλαγής και άρα αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

Δεύτερη επιδίωξη είναι ότι με τη νομισματική ενοποίηση δημιουργείται ένας χώρος σταθερότητας, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που είναι ανεξάρτητη, ασκεί μια πολιτική χρήματος, μια νομισματική πολιτική, που είναι προσανατολισμένη μόνο σε έναν στόχο, τη σταθερότητα του τιμαρίθμου και εάν αυτό επιτευχθεί έχουμε

χαμηλά επιτόκια, άρα υποθέτει κανείς ότι θα έχουμε αυξημένες επενδύσεις, αυξημένο εισόδημα και αυξημένη απασχόληση.

Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις το ΕΥΡΩ θα είναι ένα ισχυρό, νόμισμα θα έχει μία τάση ανατίμησης που σημαίνει ότι θα έχουμε εισαγωγές ξένων κεφαλαίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και επιθυμία μας σίγουρα είναι, αυτή η επιδίωξη να γίνει πραγματικότητα.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Πρόσθετα μέτρα θα πάρει η κυβέρνηση αν διαπιστώσει ότι παρά την υποτίμηση της δραχμής και την επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία ξεφύγουν τα μεγέθη του Προϋπολογισμού και ειδικά τα ελλείμματα από τον στόχο για περιορισμό τους στο 2,1% του ΑΕΠ στο τέλος του 1999.

Τη ρητή αυτή δήλωση έκανε απέναντι σε μεγάλους Έλληνες και ξένους επενδυτές ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομώνων κος Γιάννης Στουρνάρας, ο οποίος ήταν ο κύριος ομιλητής σε εκδήλωση που έκανε στην Αθήνα η Salomon Brothers. Στην εκδήλωση αυτή με το ειδικό ακροατήριο ο κος Στουρνάρας εξειδίκευσε τα μέτρα για την εφαρμογή των οποίων δεσμεύτηκε η κυβέρνηση στη Νομισματική Επιτροπή και από την επιτυχία των οποίων κρίνεται η συμμετοχή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Τα μέτρα είναι σκληρά καθώς προβλέπουν το «πάγωμα» των πραγματικών μισθών στα σημερινά επίπεδα, την αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης και τη μείωση των συντάξεων μέχρι το 2001 ενώ στηρίζονται από ένα ευρύτατο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων

Οι αλλαγές στην αγορά εργασίας

Τέσσερις αλλαγές στην αγορά εργασίας θα συνοδεύουν την απόφαση της κυβέρνησης για «πάγωμα» των πραγματικών αποδοχών στα σημερινά τους επίπεδα. Οι αλλαγές αυτές είναι οι εξής :

1.Υπολογισμός του χρόνου εργασίας σε ετήσια βάση και ο περιορισμός της υπερεργασίας και των υπερωριών.

2.Καθιέρωση του part time στον δημόσιο τομέα.

3.Ενίσχυση των διαπραγματεύσεων για τις αμοιβές και τους όρους εργασίας σε τοπικό και επιχειρησιακό επίπεδο.

4.Η θέσπιση μέτρων για την αύξηση της παραγωγικότητας στις επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα.

Ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών

Στόχος της κυβέρνησης είναι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες πώλησης της Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης, Κρήτης, Κεντρικής Ελλάδος και της Ιονικής. Για την Ιονική Τράπεζα το χρονοδιάγραμμα προβλέπει την έναρξη των διαδικασιών ιδιωτικοποίησής της το πρώτο εξάμηνο του 1999.

Μετοχοποιήσεις ΔΕΚΟ

Εντός του 1998 διατέθηκε το τρίτο πακέτο μετοχών του ΟΤΕ σε ιδιώτες επενδυτές μέσω του Χρηματιστηρίου. Η ΔΕΠ, η Διώρυγα της Κορίνθου, η ΚΕΔ, Η Olympic catering, η Ολυμπιακή Τουριστική, ο

Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος, ο Οργανισμός Λιμένων Πειραιά και Θεσσαλονίκης και η ΕΥΔΑΠ οδεύουν προς μετοχοποίηση. Για τις επιχειρήσεις αυτές πλην του ΟΤΕ και της Δημόσιας Επιχείρησης Πετρελαίου η κυβέρνηση εξετάζει σοβαρά τις προτάσεις συμβούλων μετοχοποίησης να επιδιώξει τη συνεργασία με στρατηγικούς επενδυτές.

Οι αλλαγές στο ασφαλιστικό

Το μικρό πακέτο των αλλαγών στο ασφαλιστικό προβλέπει μια σειρά μέτρων για τον περιορισμό των δαπανών του συστήματος. Τα μέτρα αυτά είναι :

1. Οι συγχωνεύσεις ομοειδών ταμείων.
2. Ο περιορισμός των δαπανών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.
3. Και η ασφάλιση των αλλοδαπών.

Τα μέτρα θα υλοποιηθούν με οποιοδήποτε κόστος

Η μικρή ομάδα που σχεδίασε και ολοκλήρωσε την διαδικασία της ένταξης της δραχμής στον ΜΣΙ του ΕΝΣ, πέρασε μεγάλη αγωνία μην διαρρεύσει το μέγα «μυστικό».

Ο στόχος αυτός κατά βάσιν επετεύχθη, έλεγαν στενοί συνεργάτες του πρωθυπουργού, παρά τα όσα ακούστηκαν περί διαρροών σε ορισμένα Ευρωπαϊκά Τραπεζικά και Χρηματιστηριακά Κέντρα, τα οποία κερδοσκοπήσαν για λίγες ώρες. «Αν υπήρχε μεγάλη διαρροή, θα

υπήρχε μαζική κερδοσκοπία και πανικός στην αγορά, η οποία διακινεί τέτοιες πληροφορίες με αστραπιαία ταχύτητα», επιμένουν στο Μ. Μαξίμου και στο Υπ.Εθν.Οικονομίας. «Τέτοιο φαινόμενο δεν παρατηρήθηκε, αλλιώς θα βλέπατε παραγγελίες τεραστίων εισαγωγών μέσα σε λίγες ώρες και μετατροπές δανείων συναλλάγματος σε δραχμικά ύψους εκατοντάδων δισεκατομμυρίων. Αυτό θα ήταν καταστροφή».

Τα μέτρα που εξήγγειλε ο Γ.Παπαντωνίου αφορούσαν πλέον το σύνολο των υπουργών, οι οποίοι καλούνται τώρα να εξειδικεύσουν στον χώρο τους την αυστηρή οικονομική και θεσμική πολιτική που θα στηρίζει την υποτίμηση. Στο Υπουργικό Συμβούλιο, ο πρωθυπουργός ήταν ξεκάθαρος προς τους υπουργούς του, «Τα μέτρα που θα εξαγγελθούν πρέπει να υλοποιηθούν χωρίς να υπολογισθεί κόστος και αντιδράσεις» είπε ο κος Σημίτης. Σαφέστερος δεν θα μπορούσε να γίνει. Το «πακέτο Παπαντωνίου» δεν χαροποίησε ιδιαίτερος τους υπουργούς και τους υφυπουργούς. Παρά το γεγονός ότι τα περισσότερα από τα μέτρα είχαν εξαγγελθεί κατά την συζήτηση του προϋπολογισμού, είχαν ένα χρονικό ορίζοντα τριών ετών και όχι δεκαπέντε μηνών για να υλοποιηθούν. Η διαφορά είναι πολύ μεγάλη, αν λάβει κανείς υπ' οψη ότι οι υπουργοί αντιμετωπίζουν ήδη τεράστιες πιέσεις από τα συνδικάτα, προκειμένου να απαλύνουν, έστω και ελαφρά, την σκληρή οικονομική πολιτική.

Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου φοβούνται ότι οι επιπλέον περικοπές ενός τρισ. Δρχ. που εξηγγέλθησαν από τον Γ.Παπαντωνίου θα είναι η σταγόνα που θα ξεχειλίσει το ποτήρι των ήδη αφόρτα πιεσμένων εργαζομένων.

Πολλοί υπουργοί διατηρούσαν την ελπίδα ότι οι θεσμικές αλλαγές που έχουν εξαγγελθεί θα ετίθετο σε εφαρμογή μετά από την έναρξη του 1999, για τον προϋπολογισμό του οποίου είχαν λάβει διαβεβαιώσεις ότι θα είναι ελαστικότερος έναντι των μισθωτών και των συνταξιούχων. Πίστευαν λοιπόν ότι ενδεχομένη άνοδος των μισθών θα έκανε ευκολότερο το έργο τους στους υπολοίπους τομείς όπως συγχωνεύσεις οργανισμών, αλλαγή εργασιακών σχέσεων και μετατροπή των όρων για την ασφάλιση. Αυτές οι ελπίδες όμως απεδείχθησαν φρούδες. Αντί για ελαστικότερη εισοδηματική πολιτική, ήρθε μία υποτίμηση, μία σκληρότερη διαρκής λιτότητα για δύο ακόμα χρόνια, με παράλληλη εφαρμογή ενός προγράμματος, αναγκαίων μεν, οδυνηρών δε μεταρρυθμίσεων. Οι υπουργοί εκφράζουν την βεβαιότητα ότι οι ταυτόχρονες αυτές πιέσεις είναι ικανές να επιφέρουν μια μικρή επανάσταση από την πλευρά εργαζομένων, ανέργων και συνταξιούχων. Ο πρωθυπουργός τα γνωρίζει αυτά, έχει όμως διαμνύσει ήδη στους υπουργούς του ότι, η απόδοση τους θα κριθεί από το πόσο γρήγορα και αποφασιστικά θα υλοποιήσουν το πακέτο Παπαντωνίου, αδιαφορώντας για το αν θα δημιουργηθεί θύελλα ή όχι. Ούτως ή άλλως, οι εργαζόμενοι στις δημόσιες επιχειρήσεις που θα ιδιωτικοποιηθούν είναι βέβαιοι ότι θα κατέλθουν στους δρόμους, υπερασπιζόμενοι τα

«κεκτημένα» τους. Αυτού του είδους οι κινητοποιήσεις, οι καταγγελίες και οι απεργίες ήσαν αναμενόμενες, οπότε κι αν αποφασιζόταν το βήμα αυτό, απλώς οι υπουργοί θα είχαν δυνατότητα καλύτερης μεδόδευσης των κινήσεων τους και κυρίως διαφορετικής αντιμετώπισης κάθε πρότασης και όχι όλες μαζί. Πάντως ο πρωθυπουργός τοποθετεί την δέσμευση του προς τους Ευρωπαίους πολύ υψηλότερα οιοδήποτε κόστους και αντίδρασης των συνδικάτων, αφού είναι βέβαιος ότι το μεγάλο στοίχημα που θα κρίνει το πολιτικό του μέλλον, θα είναι η επίτευξη εισόδου της χώρας στην ΟΝΕ.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Οι οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας με άλλες χώρες αφορούν την διακίνηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Το σύνολο των διεθνών συναλλαγών που πραγματοποιεί μια χώρα μέσα σε μια χρονική περίοδο (συνήθως έτος) καταγράφονται από τις αρμόδιες αρχές και εμφανίζονται σε ένα πίνακα που λέγεται Ισοζύγιο Πληρωμών. Δηλαδή: Το Ισοζύγιο Πληρωμών είναι ένας πίνακας που περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές συναλλαγές που έχει μια χώρα με τον υπόλοιπο κόσμο, μέσα σε ένα έτος.

Στην περίπτωση που το ισοζύγιο πληρωμών παρουσιάζει πλεόνασμα, η χώρα δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα, γιατί δανείζει αντί να δανείζεται και συνεπώς δεν πιέζεται να πάρει μέτρα για τη θεραπεία της ανισορροπίας του ισοζυγίου της.

Πρόβλημα παρουσιάζεται στην περίπτωση που το ισοζύγιο πληρωμών παρουσιάζει συνεχώς έλλειμμα, γιατί η ικανότητα της χώρας για δανεισμό από το εξωτερικό έχει ορισμένα όρια και τα συναλλαγματικά της αποθέματα δεν είναι απεριόριστα. Αργά ή γρήγορα η χώρα με ελλειμματικό ισοζύγιο πληρωμών, θα πρέπει να πάρει μέτρα που να επαναφέρουν την ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών. Τα μέτρα που συνήθως λαμβάνονται για εξισορρόπηση ενός ελλειμματικού ισοζυγίου πληρωμών είναι νομισματικά, πιστωτικά, δημοσιονομικά, συναλλαγματικά ή μέτρα εμπορικής πολιτικής και αποσκοπούν στον περιορισμό των εισαγωγών και ενθάρρυνση ή αναζωογόνηση των εξαγωγών.

Μια χώρα που εφαρμόζει το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών, όταν παρουσιάζει συνεχή ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών της, και εξαντλήσει όλα τα ενδεδειγμένα μέσα αποκατάστασης της ισορροπίας του, τότε θα πρέπει να καταφύγει στο έσχατο αλλά οδυνηρό μέτρο της Υποτίμησης του νομίσματος της.

Υποτίμηση του νομίσματος μιας χώρας είναι η μείωση της αξίας του εγχώριου νομίσματος σε σχέση με τα ξένα νομίσματα. Για παράδειγμα, αν η συναλλαγματική ισοτιμία μεταξύ της δραχμής και του δολαρίου είναι: $200\text{δρχ} = 1\$$ και αποφασιστεί η υποτίμηση της δραχμής κατά 30%, τότε πρέπει να αυξηθεί η αξία του δολαρίου (συναλλάγματος) από 200δρχ σε $260\text{δρχ} = 1\$$.

Στην περίπτωση αυτή αναμένεται ότι θα αυξηθούν οι εξαγωγές και θα μειωθούν οι εισαγωγές. Οι εξαγωγές πρέπει να αυξηθούν γιατί με την υποτίμηση τα Ελληνικά προϊόντα γίνονται φθηνότερα για τους αλλοδαπούς, παρόλο που οι τιμές τους στην ελληνική αγορά παραμένουν οι ίδιες. Συγκεκριμένα στο παράδειγμα, οι αλλοδαποί με την ίδια ποσότητα δολαρίων μπορούν να αγοράσουν μεγαλύτερη ποσότητα ελληνικών προϊόντων, αφού το $1\$$ αντιστοιχεί με 260δρχ , ενώ πριν την υποτίμηση αντιστοιχούσε με 200δρχ . Αντίθετα, οι εισαγωγές πρέπει να μειωθούν γιατί με την υποτίμηση της δραχμής τα προϊόντα των άλλων χωρών θα γίνουν ακριβότερα, γιατί με 100δρχ θα μπορούν να αγοράζουν προϊόντα αξίας περίπου 38,5 σεντς, ενώ προηγουμένως αγόραζαν προϊόντα αξίας 50 σεντς.

ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ

Η Υποτίμηση της δραχμής που αποφασίστηκε, έγινε με τη θέληση μας, για να ικανοποιήσει πάγιο αίτημα των παραγωγικών τάξεων και κύρια, των εξαγωγέων ή είναι προϊόν πιέσεων που ασκήθηκαν στην ελληνική κυβέρνηση ;

Το ύψος της υποτίμησης, ήταν στα επίπεδα εκείνα που θα καταστούσαν τα ελληνικά προϊόντα ανταγωνιστικά, ώστε να αυξηθούν οι εξαγωγές ; Και σε τελική ανάλυση, τα θετικά αποτελέσματα που προσδοκούνται από κάθε υποτίμηση, στην προκειμένη περίπτωση, υπερτερούν των αρνητικών που υπάρχουν σε κάθε υποτίμηση ;

Κρίνεται σκόπιμο να τονισθεί εδώ ότι κάθε υποτίμηση συνεπάγεται με βεβαιότητα κάποια αρνητικά αποτελέσματα, όπως π.χ

- Αύξηση του εξωτερικού χρέους του Δημοσίου κατά το ποσοστό της υποτίμησης.
- Αύξηση του χρέους σε συνάλλαγμα, των επιχειρήσεων.
- Αύξηση του κόστους παραγωγής των προϊόντων, των οποίων οι πρώτες ύλες προέρχονται από το εξωτερικό.
- Αύξηση της αξίας των καταναλωτικών αγαθών που προέρχονται από την αλλοδαπή.
- Αύξηση του κόστους των υπηρεσιών που πρέπει να πληρωθούν σε συνάλλαγμα.

■ Κίνδυνο εμφάνισης πληθωριστικών πιέσεων

Όπως αποδείχθηκε, όμως στην πράξη τις πρώτες ημέρες μετά την υποτίμηση, ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσοστό της υποτίμησης, λόγω της εισροής αυξημένου ποσού συναλλάγματος, κύρια δολαρίων, έχει εξανεμισθεί, πράγμα που δυσχεραίνει περαιτέρω τις όποιες προσδοκώμενες θετικές επιπτώσεις της υποτίμησης.

Η εισροή αυτών των ξένων κεφαλαίων, κατά κύριο λόγο στράφηκε προς το Χρηματιστήριο, με σκοπό βραχυπρόθεσμο κέρδος και με κίνδυνο επανεξαγωγής τους, σε σύντομο χρόνο.

Με την υποτίμηση, εκείνοι που άμεσα και εκ του ασφαλούς ωφελούνται, είναι αυτοί που έχουν, κατά την στιγμή της υποτίμησης, απαιτήσεις ή καταθέσεις σε ξένο νόμισμα.

Επίσης, θα μπορούσε να καταλογίσει κανείς στα αρνητικά της όλης διαδικασίας και τη λήψη δανείου σε συνάλλαγμα, εκ μέρους της Πολιτείας, στις αρχές του 1998 με αποτέλεσμα να παρασυρθεί αριθμός επιχειρηματιών στη λήψη δανείων σε συνάλλαγμα, με όλες τις αρνητικές συνέπειες για αυτούς, λόγω της υποτίμησης.

Για να πετύχει το στοίχημα της δραχμής, οι νέες πληθωριστικές πιέσεις θα πρέπει να συγκρατηθούν ενώ παράλληλα οι αγορές θα πρέπει να πεισθούν ότι αποκλείονται και πρόσθετες υποτιμήσεις.

Η έκταση της υποτίμησης

Η έκταση της υποτίμησης είναι ικανοποιητική τουλάχιστον αν λάβουμε υπ' όψιν μας τις αντιδράσεις της αγοράς. Η αγορά των ομολόγων ξαφνικά ζωντάνευε. Η τιμή των 5ετών, 7ετών και 10ετών ομολόγων αυξήθηκε από το 92-93 στο 100+.

Στις αγορές συναλλάγματος χωρίς καμία παρέμβαση από την Τράπεζα της Ελλάδος, η ισοτιμία της δραχμής προς το ECU, ήταν 352. Οι αγορές δηλαδή τοποθέτησαν την υποτίμηση στο 12,5%. Η ισοτιμία δραχμής-λίρας Αγγλίας (επειδή η στερλίνα δεν ανήκει στο Σύστημα, θα μπορούσε να εκφράσει με μεγαλύτερη ακρίβεια και άνεση το αίσθημα της αγοράς) ήταν 538. Η υποτίμηση, δηλαδή ήταν μικρότερη στο 11%.

Είναι μάλλον σαφές, δηλαδή, ότι η κυβέρνηση δέχθηκε να κάνει «επιθετική» υποτίμηση, για τους εξής, κυρίως λόγους:

1. Η συντριπτική πλειονότητα των αναλυτών θεωρούσε τη δραχμή υπερτιμημένη κατά 10%-12%.
2. Η νομισματική επιτροπή πίεσε για υποτίμηση 15%.
3. Η Τράπεζα της Ελλάδος ήθελε να προεξοφλήσει και πιθανές μελλοντικές πιέσεις στη δραχμή, κατά την επόμενη διετία. Ας μην παραβλέπεται η δήλωση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας, ότι η δραχμή θα ενταχθεί στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) την 1η Ιανουαρίου 2001, με την ισοτιμία που προκύπτει μετά την υποτίμηση του 14% σήμερα.

4. Η μεγάλη πλειονότητα του επιχειρηματικού κόσμου ήθελε επιθετική υποτίμηση, έτσι κι αλλιώς, προκειμένου να προωθηθούν, εκ νέου, οι εξαγωγές.

5. Η ίδια η κυβέρνηση, και ειδικά οι τεχνοκράτες οικονομικοί σύμβουλοι της, ήθελε να χρησιμοποιηθεί η υποτίμηση ως κινητήριο δύναμη για επιτάχυνση της ανάπτυξης μέσω του εξαγωγικού τομέα - γεγονός που θα βοηθούσε και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Οι επιπτώσεις της υποτίμησης

Οι επιπτώσεις της υποτίμησης μπορεί να είναι από εξαιρετικά ευνοϊκές έως καταστρεπτικές. Το αποτέλεσμα εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από την δική μας συμπεριφορά, ως κοινωνία. Ειδικότερα:

Ως προς τον πληθωρισμό

Πρακτικά λοιπόν, ο πληθωρισμός θα μπορούσε να φτάσει για το 1998 στο 6,5%. Αν όμως, υπάρξει αυτοσυγκράτηση, αν η εισοδηματική πολιτική δεν υπερβεί το 2,5% και στον ιδιωτικό, και στον δημόσιο τομέα και αν η νομισματική πολιτική παραμείνει σφικτή, τότε η επίπτωση της υποτίμησης στον πληθωρισμό θα μπορούσε να περιορισθεί, και η συνολική άνοδος του τιμαρίθμου να μην υπερβεί το 5,5%.

Ως προς το ισοζύγιο πληρωμών

Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών για το 1997 έκλεισε γύρω στο 5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Με δεδομένη την ελαστικότητα της εξωτερικής ζήτησης για τις εξαγωγές και την ανελαστικότητα της εσωτερικής ζήτησης για τις εισαγωγές, το τελικό αποτέλεσμα θα κριθεί, σε μεγάλο βαθμό, από την ικανότητα της παραγωγής να αυξηθεί χωρίς μεγάλη επιβάρυνση στο οριακό κόστος παραγωγής. Επίσης, από τη διάθεση των εξαγωγικών επιχειρήσεων να μην αποκομίσουν τα οφέλη της υποτίμησης ως κέρδη, αλλά να τα περάσουν στον τελικό καταναλωτή. Αν οι συντεταγμένες αυτές ακολουθηθούν, τότε το έλλειμμα μπορεί φέτος να μειωθεί γύρω στο 3% του ΑΕΠ.

Ως προς το δημόσιο χρέος

Το δημόσιο χρέος θα αυξηθεί, σε δραχμές, κατά την πλήρη έκταση της υποτίμησης. Αν ο μέσος όρος της υποτίμησης έναντι όλων των νομισμάτων, στα οποία έχουμε δανεισθεί, είναι επίσης 14%, τότε αυτή θα είναι και η αύξηση σε δραχμές. Η αποτίμηση του σε ξένο νόμισμα, βέβαια δεν θα αλλάξει. Ανάλογη θα είναι και η αύξηση των τοκοχρεολυτικών δόσεων, που θα πρέπει να καταβάλουμε για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η δραχμοποίηση, ή όχι του Global Bond, που έγινε μία εβδομάδα πριν την υποτίμηση. Αν η κυβέρνηση βιάσθηκε να δραχμοποιήσει το δάνειο αυτό, τότε θα έχει χάσει το όφελος της

υποτίμησης στα δραχμικά έσοδα της. Αν δεν βιάσθηκε, τότε τα δημόσια έσοδα θα έχουν «κερδίσει» 14% στο 1δισ. Δολάρια, εκφραζόμενα σε δραχμές.

Η ευρύτερη εικόνα

Η δραχμή ασφαλώς δεν έχει ακόμη σωθεί. Τα προβλήματα που θα ανακύψουν εντοπίζονται κυρίως στα εξής σημεία :

1. Ένα μεγάλο μέρος του εξωτερικού χρέους μας είναι βραχυχρόνιο, δηλαδή πρέπει να αποπληρωθεί σε χρόνο μέχρι κι ενός έτους. Στα 38δισ. \$, που είναι το χρέος, τα 21δισ. \$, είναι βραχυχρόνιο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS). Δηλαδή το 58%. Η κατάσταση αυτή μπορεί να δημιουργήσει ανησυχία στις αγορές, και να ζητηθεί η αποπληρωμή χρεών όπως έγινε μετά την υποτίμηση στην Ταϊλάνδη. Ο κίνδυνος αυτός είναι μικρός, κυρίως επειδή έχουμε πλέον την υποστήριξη του συστήματος, και το τραπεζικό σύστημά μας δεν θεωρείται πως ενέχει τους ίδιους κινδύνους με αυτούς της Ταϊλάνδης.

2. Με την είσοδο μας στο ΕΣΙ, η διακύμανση που επιτρέπεται είναι + ή 15%. Αυτό σημαίνει πως οι διεθνείς κεφαλαιαγορές έχουν την δυνατότητα να δοκιμάσουν τη νέα ισοτιμία με άνεση, γνωρίζοντας ότι οι άλλες ευρωπαϊκές κεντρικές τράπεζες θα αντιδράσουν μόνο όταν εκδηλωθεί επικίνδυνη πτώση της δραχμής.

3. Αν η υποτίμηση δεν συνοδευτεί αμέσως με τα γνωστά μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, τότε είναι βέβαιο ότι τα ευνοϊκά αποτελέσματά της θα εξανεμισθούν και ο πληθωρισμός θα αυξηθεί σε ποσοστό πολύ υψηλότερο των 3 ποσοστιαίων μονάδων που συζητούνται στις μέρες μας.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Η σχέση ανταλλαγής του εγχώριου νομίσματος με τα ξένα νομίσματα, λέγεται συναλλαγματική ισοτιμία και προσδιορίζεται είτε ελεύθερα στην αγορά από τις δυνάμεις της ζήτησης και της προσφοράς συναλλάγματος, είτε καθορίζεται από τις νομισματικές αρχές της χώρας. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε το σύστημα των ελεύθερα κυμαινόμενων ισοτιμιών, ενώ στη δεύτερη το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών.

Στην πράξη, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) συνδέει τα ευρωπαϊκά νομίσματα προς το γερμανικό μάρκο. Σύστημα που ήρθε να περιορίσει τα προβλήματα που δημιουργούσε η αστάθεια των νομισμάτων στη διάρκεια της δεκαετίας του 1970. Η ίδρυση του, στις 13 Μαρτίου 1979, ήταν το πρώτο ουσιαστικό βήμα νομισματικής σταθεροποίησης στην Ευρώπη. Εκείνο το βήμα ήταν που εξασφάλισε ευνοϊκές προϋποθέσεις στην εφαρμογή των φιλελεύθερων πολιτικών της δεκαετίας του 1980, οι οποίες κατόρθωσαν να περιορίσουν την πληθωριστική έξαρση και να θέσουν τις βάσεις για τη δημοσιονομική εξυγίανση.

Μέχρι την ίδρυση του ΕΥΡΩ, που θα γίνει την 1η Ιανουαρίου 1999, θα λειτουργεί ο ΜΣΙ και το νεότερο μέλος του, η δραχμή θα περάσει μια δοκιμαστική περίοδο παραμονής σε ένα σταθερό συναλλαγματικό σύστημα.

Το «μυστικό» του συστήματος είναι η τήρηση των διακυμάνσεων των ισοτιμιών σε ποσοστό 15% πάνω ή κάτω από την κεντρική ισοτιμία του καθενός (στην πράξη τα περιθώρια διακύμανσης είναι +16,12% για την ανάτιμηση και 13,88% για την υποτίμηση).

Το περιθώριο ήταν, μέχρι τις 2 Αυγούστου 1993, πολύ μικρότερο (2,25%), αλλά οι υποτιμήσεις και η έξοδος στερλίνας και λιρέτας από τον ΜΣΙ (17 Σεπτεμβρίου 1992) υποχρέωσαν τους κεντρικούς τραπεζίτες να περάσουν στην ευρύτερη ζώνη διακύμανσης, η οποία θα διατηρηθεί και στο επόμενο στάδιο για τον Μηχανισμό Ισοτιμιών γύρω από το ΕΥΡΩ.

Το περιθώριο διακύμανσης σημαίνει ότι όταν, για παράδειγμα, το νόμισμα «Α» ανατιμάται κατά 15% έναντι ενός νομίσματος «Β», το «Β» θα υποτιμηθεί μόνον κατά 13,04% έναντι του «Α» ενώ το όριο ανώτατης διακύμανσης θα είναι 28,04% έναντι του «θεωρητικού» 30%.

Στην πράξη όμως, το χαμηλότερο όριο διακύμανσης ενός νομίσματος ορίζεται από το σημείο στο οποίο βρίσκεται το δυνατότερο νόμισμα του συστήματος σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Εάν, για παράδειγμα, ένα νόμισμα «Α» έχει ανατιμηθεί κατά 6% έναντι της κεντρικής του ισοτιμίας με το μάρκο, ένα ασθενέστερο νόμισμα «Β» δεν θα μπορεί να πέσει κάτω από 9% της ισοτιμίας του με το μάρκο, γιατί στο σημείο αυτό θα έχει ήδη πιάσει το όριο 15%.

Το σημαντικό στοιχείο σταθερότητας βρίσκεται στην αλληλεγγύη που εκδηλώνεται με τις παρεμβάσεις για την στήριξη των νομισμάτων. Οι

κεντρικές τράπεζες, πρώτες αυτές οφείλουν να παρεμβαίνουν χωρίς περιορισμό ποσού για να στηρίζουν την ισοτιμία τους ώστε να προλάβουν την έξοδο από το όριο διακύμανσης του νομισματός τους.

Όταν δύο νομίσματα πιάνουν τα όρια διακύμανσης, συνήθως στην αντίθετη κάθε φορά κατεύθυνση θα αγοράσουν και οι δύο το πλέον αδύναμο νόμισμα, πουλώντας το πλέον ισχυρό. Συνήθως οι τράπεζες παρεμβαίνουν πριν το νόμισμα φθάσει στα όρια της ανώτατης διακύμανσης, σεβόμενες ένα «εσωτερικό περιθώριο», ενώ μπορούν να συνεννοηθούν για να δράσουν με τη μορφή της «συγχρονισμένης παρέμβασης». Συχνότατα, τέλος θα προβούν σε αλλαγή των επιτοκίων τους, όπως προβλέπει και η σχετική συμφωνία της Βασιλείας (Σεπτέμβριος 1987).

Οι κεντρικές τράπεζες μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις παρεμβάσεις τους για τη στήριξη του νομισματός με τα διαθεσιμά τους αλλά και με την «εξαιρετικά βραχυπρόθεσμη πιστωτική διευκόλυνση», η οποία διατίθεται αυτομάτως και για απεριόριστα ποσά. Οφείλουν όμως να επιστρέφουν τα ποσά σε διάστημα 3 μηνών, ενώ ένα περιορισμένο ποσό μπορεί να επιστραφεί μέσα σε 6 μήνες.

Στο κέντρο του συστήματος βρίσκεται η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU). Πρόκειται για ένα νόμισμα καλάδι, στο οποίο έχουμε βάλει μια ποσότητα, κατά αναλογία με το βάρος της κάθε χώρας στο συνολικό Ευρωπαϊκό προϊόν, καθενός ευρωπαϊκού νομισματός με συγκεκριμένες αναλογίες.

Υπάρχει για παράδειγμα 1,44 δραχμές σε κάθε ένα ECU, ενώ υπάρχουν 0,62 μάρκα ή 1,33 γαλλικά φράγκα. Που σημαίνει ότι η αναλογία στη σύνδεση του ECU είναι 32,4% μάρκο, 20,6% φράγκο, και μόλις 0,5% δραχμή. Οι αναλογίες αυτές έχουν «παγώσει» με την γήφιση της συνθήκης του Μάαστριχ.

ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Ευνοϊκές συνθήκες για υποχώρηση των επιτοκίων δημιουργούνται μετά από την αλλαγή της ισοτιμίας της δραχμής, καθώς οι πιέσεις στο εθνικό νόμισμα εξαλείφονται και οι ξένοι επενδυτές στρέφονται σε αγορές μακροπρόθεσμων ομολόγων, γεγονός που σημαίνει ότι προσδοκούν αισθητή πτώση του πληθωρισμού και των επιτοκίων κατά τα επόμενα χρόνια. Το οικονομικό επιτελείο, όμως, τηρεί στάση αναμονής, θεωρώντας ότι βεβιασμένες κινήσεις στο μέτωπο των επιτοκίων μπορούν να αποβούν καταστροφικές για την οικονομία. Το βέβαιον είναι ότι δεν θα υπάρξουν αισθητές μεταβολές στα επιτόκια καθώς η απόφαση που έχει ληφθεί σε κυβερνητικό επίπεδο είναι η διατήρηση των επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα προκειμένου να στηριχθεί η δραχμή, όσο η κατάσταση στην αγορά χρήματος και στην οικονομία παραμένει ρευστή.

Το οικονομικό επιτελείο και η Τράπεζα της Ελλάδος δεν πρόκειται να κάνουν κινήσεις μείωσης των επιτοκίων εφ' όσον δεν υπάρξει ηρεμία και σταθερότητα στην αγορά συναλλάγματος και δεν αποκατασταθεί πλήρως η εμπιστοσύνη των επενδυτών στην οικονομική πολιτική. Όπως έλεγε υψηλό ιστάμενο στέλεχος της Τράπεζας της Ελλάδος, «τα επιτόκια της δραχμής θα τα κρατήσουμε σε τέτοια επίπεδα, που θα διασφαλίζουν την δραχμή από ενδεχόμενες νέες περιπέτειες και θα αποτρέγουν συναλλαγματικούς κινδύνους».

Το στίγμα της πολιτικής επιτοκίων που θα ακολουθήσει η κυβέρνηση έδωσε ο Γ.Παπαντωνίου, δηλώνοντας ότι οι συνθήκες είναι τώρα καλύτερες για μείωση των επιτοκίων, αλλά θα είμαστε ιδιαίτερος προσεκτικοί και συντηρητικοί στις κινήσεις μας, αφήνοντας σαφώς να διαφανεί ο φόβος για νέες πιέσεις στη δραχμή και εκροές συναλλάγματος από αλόγιστες ενέργειες και λανθασμένες επιλογές.

Πάντως η εκτίμηση του οικονομικού επιτελείου είναι ότι μετά από τον Απρίλιο του 1998 θα αρχίσει η σταδιακά μείωση των επιτοκίων, το εύρος της οποίας δεν μπορεί να προσδιορισθεί τώρα, αφού θα εξαρτηθεί από τις συνθήκες στην αγορά χρήματος και την πρόοδο των διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία και τον τραπεζικό τομέα.

Όλοι συμφωνούν πως η οικονομία επέρχεται σε φάση χαμηλού κόστους χρήματος και ανάκαμψης που εκτός των άλλων θα επηρεάσει θετικά και τις δαπάνες για την εξυπηρέτηση του χρέους. Οι εμπορικές τράπεζες τηρούν στάση αναμονής και δεν σχεδιάζουν μείωση των επιτοκίων τους αν ο πληθωρισμός δεν δείξει σταθερές τάσεις αποκλιμάκωσης και τα επιτόκια στη διατραπεζική αγορά δεν υποχωρήσουν αισθητά.

Αλλά δεν αποκλείεται ορισμένες τράπεζες να μειώσουν οριακά τα επιτόκια μέσα στο άμεσο μέλλον λόγω ανταγωνισμού. Τις αναμενόμενες θετικές επιπτώσεις στο τομέα των επιτοκίων, καρπώθηκε και το Δημόσιο, το οποίο πραγματοποίησε με ιδιαίτερη επιτυχία δημοπρασία για τη διάθεση εντόκων γραμματίων ετήσιας διάρκειας, και

μετά από μήνες, 10ετών ομολόγων σταθερού επιτοκίου. Η ζήτηση ήταν ιδιαίτερα αυξημένη και ευνοήθηκε από την υψηλή ρευστότητα που επικρατεί στην αγορά. Αυτή η ευνοϊκή εξέλιξη της δημοπρασίας σηματοδοτεί τη σταδιακή εξομάλυνση της αγοράς και στο βαθμό που θα συνεχισθεί η αποκατάσταση των ισορροπιών και η πτώση των επιτοκίων, θα επιτρέψει στο Δημόσιο να επαναλάβει τις δημοπρασίες ομολόγων και να επανέλθει στο δανειακό τους πρόγραμμα από την εσωτερική αγορά.

Οι τράπεζες μετά την υποτίμηση της δραχμής ξεκίνησαν σταδιακά να μειώνουν τα επιτόκια όλων των προϊόντων τους, με αποτέλεσμα σήμερα τα επιτόκια ταμειυτηρίου να διαμορφώνονται από 8% ως 10% περίπου και τα βασικά επιτόκια χορηγήσεων στο 16%. Αυτό σημαίνει ότι η καθαρή απόδοση των αποταμιευτών διαμορφώνεται στο 7,5%, τη στιγμή που η μεγαλύτερη μερίδα των δανειοληπτών δανείζεται με επιτόκια της τάξης του 16%.

Το ΕΥΡΩ αποτελεί έναν βασικό παράγοντα στην επιλογή στεγαστικού δανείου, αφού κάποιος που σήμερα λαμβάνει πολυετές στεγαστικό δάνειο θα πρέπει να έχει υπόψη του ότι από το 2001, έτος όπου η δραχμή θα ενταχθεί στη ζώνη του ΕΥΡΩ με αμετάκλητη ισοτιμία, θα ισχύουν τα επιτόκια του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος. Τα επιτόκια του ευρώ θα είναι χαμηλότερα από τα σημερινά δραχμικά καθώς για την ένταξη της δραχμής στη ζώνη του ευρώ η ελληνική

οικονομία θα πρέπει να ικανοποιεί τα κριτήρια σύγκλισης, που σημαίνει χαμηλότερο πληθωρισμό και ως εκ τούτου μικρότερα επιτόκια.

Από την 1.1.2001 λοιπόν τα δραχμικά επιτόκια θα είναι ίδια με αυτά του ευρώ, καθώς η ισοτιμία της δραχμής θα έχει κλειδωθεί και έτσι δεν θα υφίσταται συναλλαγματικός κίνδυνος. Καθώς προχωρεί η διαδικασία εισαγωγής του ενιαίου του ενιαίου νομίσματος και θα πλησιάζει η 1.7.2002, ημερομηνία από την οποία το ευρώ θα είναι το μοναδικό νόμισμα που θα κυκλοφορεί στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διαφορές στα ελληνικά επιτόκια με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά θα μειώνονται περισσότερο.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις, οι αρμόδιοι υπουργοί και ο ίδιος ο Κ. Σημίτης, είναι ιδιαίτερος ανήσυχος, αφού βλέπουν ημέρα με την ημέρα ότι οι κερδοσκοπικές τάσεις αυξάνονται, αντί να μειώνονται και υπάρχει πλέον άμεση η απειλή να εξανεμισθούν όλα τα «πλεονεκτήματα» της υποτίμησης και της ένταξης στο ενιαίο νομισματικό σύστημα.

Από την πρώτη στιγμή ο Γ. Παπαντωνίου είχε παραδεχθεί ότι ο τιμάρθμος θα επιβαρυνθεί με δύο περίπου μονάδες. Οι σχεδιασμοί αυτοί όμως, προς το παρόν διαμεύδονται από την πραγματικότητα, για αυτό και καθημερινά σχεδόν συγκαλούνται συσκέψεις στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και στο Υπουργείο Ανάπτυξης.

Οι τάσεις που αναπτύσσονται είναι αυξητικές και όχι πτωτικές διότι στην αγορά αναπτύχθηκε κερδοσκοπική ψυχολογική διάθεση η οποία έχει υπερκαλύψει κάθε προσπάθεια ήρεμης αντιμετώπισης των αποτελεσμάτων της υποτίμησης. Αυτό αποδεικνύει ότι οι μικροί και μεγάλοι επιχειρηματίες δεν έχουν εμπιστοσύνη στις προοπτικές της οικονομίας που θα τους απέφερε μακροπρόθεσμα κέρδη με αποτέλεσμα να τα επιδιώκουν βραχυπρόθεσμα. Με δεδομένη την αύξηση των εισαγομένων προϊόντων λόγω της υποτίμησης και με την κερδοσκοπική ψυχολογική διάθεση που επηρεάζει το σύνολο των προϊόντων, υπάρχει φόβος όχι μόνο να ξεπεράσει ο πληθωρισμός το 6% τον Απρίλιο, αλλά το νούμερο αυτό θα διατηρηθεί σε βάθος χρόνου, δηλαδή και τους

μήνες του καλοκαιριού. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο να μην επιτευχθεί ο στόχος του 2,5% το 1998 αλλά να είναι πολύ υψηλότερος. Κάτι τέτοιο θα ήταν καταστροφικό για την προσπάθεια ένταξης στην ΟΝΕ, η οποία ζητά απαραίτητως πληθωρισμό κάτω του 2% στο τέλος του 1999. Και αν η πτώση από 2,5% στο 1,5% φάνταζε δύσκολη λόγω του λεγομένου σκληρού πυρήνα του πληθωρισμού, μπορούμε να φανταστούμε πόσο δυσκολότερη είναι η πτώση από 3,5% ή 4%, στο 1,5% μέσα σε ένα έτος. Εκτός από αυτά τρία νέα μέτωπα ανοίγουν στην «μάχη» για τον έλεγχο του πληθωρισμού: Οι ανατιμήσεις μετά από την κακοκαιρία, οι μεγάλες εισροές κεφαλαίων στην χρηματαγορά και οι αυξημένες μεθοδολογικές διεκδικήσεις. Αναλυτικότερα: Ανατιμήσεις.

Η σφοδρότατη κακοκαιρία επέφερε σοβαρότατο πλήγμα στις καλλιέργειες οπωροκηπευτικών. Οι συνολικές ζημιές υπολογίζονται στα ογδόντα δις δρχ. Αυτό, πρακτικά, σημαίνει ότι θα ανέλθουν κατακόρυφα οι τιμές των οπωροκηπευτικών εν όλη μάλιστα του Πάσχα οπότε η ζήτηση ανεβαίνει. Η συμβολή των οπωροκηπευτικών στον πληθωρισμό είναι καθοριστική συνεπώς, με την άνοδο της τιμής τους θα ανέλθει κατακόρυφα και ο τιμάρθμος. Η κυβέρνηση στην προσπάθειά της να ρίξει τις τιμές, θα αναγκαστεί να εισαγάγει κηπευτικά, τα οποία όμως θα είναι επίσης ακριβότερα, εξαιτίας της υποτίμησης της δραχμής, ενώ το δημόσιο χρέος (που πρέπει επίσης να πέσει στο 3% του ΑΕΠ) θα υποστεί αντίστοιχο πλήγμα.

Πρόσθετος λόγος ανησυχίας η συνέχιση των ανοδικών τάσεων στις διεθνείς τιμές πετρελαίου που προσθέτει νέες επιβαρύνσεις τον τιμάρημο.

Όπως τόνιζε χαρακτηριστικά υψηλά ιστάμενο στέλεχος του υπουργείου ανάπτυξης, «η κατάσταση που διαμορφώνεται στην αγορά είναι άκρως ανησυχητική και εντάσσει την επιστράτευση και άλλων όπλων πέραν των συμφωνιών με τους επιχειρηματίες, την παραπομπή στην Επιτροπή Ανταγωνισμού και τους παραδοσιακούς ελέγχους για το χτύπημα της κερδοσκοπίας».

Ρευστότητα

Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχουν σκέψεις για αδρόες εισαγωγές αγροτικών προϊόντων, προκειμένου να καλυφθεί η ζήτηση και να συμπιεσθούν οι τιμές στα προϊόντα ευρείας κατανάλωσης, καθώς και για αναβολή των αυξήσεων στα τιμολόγια ορισμένων ΔΕΚΟ, όπως η ΔΕΗ, που επηρεάζονται σημαντικά από τις ανατιμήσεις στις πρώτες ύλες. Όμως δεν είναι μόνον το ανατιμητικό κλίμα στην αγορά που πυροδοτεί πληθωριστικές πιέσεις, αλλά και το γεγονός ότι μετά από την υποτίμηση της δραχμής παρατηρείται μαζική εισροή ξένων κεφαλαίων, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η ρευστότητα στην χρηματαγορά, δημιουργώντας πρόσθετα προβλήματα. Τα στελέχη της Τράπεζας Ελλάδος εμφανίζονται προβληματισμένα από τις εξελίξεις αυτές, τονίζοντας πως η υπερβάλλουσα ρευστότητα πιέζει προς τα κάτω τα

επιτόκια και προκαλεί πληθωριστικές εντάσεις, υποχρεώνοντας την Τράπεζα Ελλάδος να απορροφά ρευστότητα με υψηλό κόστος γι' αυτήν.

Βεβαίως, η κεντρική τράπεζα θα χρησιμοποιήσει τα όπλα των παρεμβάσεων για άντληση ρευστότητας στην αγορά χρήματος, καθώς και του περιορισμού της πιστωτικής επέκτασης για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, αλλά, όπως υπογραμμίζουν αρμόδιοι παράγοντες, η αντοχή της νομισματικής πολιτικής στην αντιπληθωριστική προσπάθεια δεν είναι ανεξάντλητη, αν δεν στηριχθεί από την δημοσιονομική πολιτική.

Διεκδικήσεις

Το τρίτο μείζον πρόβλημα για την συγκράτηση του πληθωρισμού αφορά τις διεκδικήσεις των εργαζομένων, για μισθολογικές αυξήσεις υψηλότερες από τις αρχικές δεδομένου ότι τα συνδικάτα θέτουν ζήτημα απωλειών λόγω υποτίμησης της δραχμής. Ήδη, η ΓΣΕΕ κάνει λόγο για αυξήσεις πάνω από 6% ποσοστό που θεωρείται «εξωπραγματικό» από τον ΣΕΒ και το οποίο οδηγεί σε αδιέξοδο τις διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της συλλογικής σύμβασης εργασίας.

Παράλληλα η ατμόσφαιρα στον εργασιακό χώρο «εκτρέφει» γενίκευση των μεθολογικών διεκδικήσεων σ' όλο το φάσμα της παραγωγής, πράγμα που αν δεν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά θα έχει καταστροφικές επιπτώσεις στην οικονομία, αφού θα επιβαρύνει το κόστος παραγωγής, εξανεμίζοντας τις ωφέλειες από την υποτίμηση στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Πάντως, το οικονομικό επιτελείο αισιοδοξεί ότι τελικά η επιβάρυνση στον πληθωρισμό θα περιοριστεί και στη συνέχεια θα υπάρξει αποκλιμάκωση του τιμαρίθμου, ο οποίος στο τέλος του έτους 1998 αναμένεται να κλείσει γύρω στο 3% έως 3,5% έναντι στόχου για 2,5%.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Με πρωτοβουλία του αρμόδιου για τον τουρισμό επιτρόπου, Χρήστου Παπουτσή, συστάθηκε μια ομάδα «υψηλού επιπέδου για τον τουρισμό και την απασχόληση», στην οποία συμμετέχουν επιχειρηματίες και εμπειρογνώμονες από όλα τα κράτη μέλη. Η ομάδα αυτή συνεδριάζει για πρώτη φορά σήμερα, με σκοπό να εξετάσει τις συνθήκες με τις οποίες ο τουρισμός θα μπορούσε να συμβάλει περισσότερο στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη. Σημειώνεται ότι οι σχετικές με τον τουρισμό δραστηριότητες στην Ε.Ε. αντιπροσωπεύουν το 6% της συνολικής απασχόλησης, το 5,5% του ΑΕΠ και το 30% του συνολικού εξωτερικού εμπορίου υπηρεσιών και συγκαταλέγονται στους τομείς με τις καλύτερες προοπτικές για ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας.

Με νέα οικονομικά δεδομένα βρίσκει τον τουρισμό η επόμενη ημέρα από την υποτίμηση, σε μια προσπάθεια να αξιοποιήσει με τον καλύτερο τρόπο τα οφέλη της υποτίμησης και να απορροφήσουν χωρίς κραδασμούς τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις της υποτίμησης. Σε πρώτη φάση η νέα ισοτιμία της δραχμής δημιουργεί νέες - οικονομικές δετικές συνθήκες ταξιδιού προς την Ελλάδα, αφού ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος, επηρεάζει αρνητικά τα ταξίδια των Ελλήνων προς το εξωτερικό και ενισχύει τα ταξίδια εντός της Ελλάδας. Οι δύο υποτιμήσεις της δραχμής κατά το παρελθόν, το 1983 και το 1985, επηρέασαν σημαντικά την πορεία της τουριστικής

κίνησης στα επόμενα χρόνια από τις χώρες του εξωτερικού. Ειδικότερα τις δύο επόμενες χρονιές από την πρώτη υποτίμηση οι αφίξεις αυξήθηκαν κατακόρυφα κατά 14,62% το 1984 και κατά 16,79% το 1985 (7,039 εκατ. αφίξεις). Το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα αυξήθηκε κατά 11,6% και 8,78% αντίστοιχα το 1984 και το 1985. Μικρή αύξηση κατά 2,2% εμφανίστηκε το 1986 την επόμενη χρονιά από την υποτίμηση του 1985. Ωστόσο, την ίδια περίοδο το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα αυξήθηκε κατά 28,45%. Το 1987 οι αφίξεις αυξήθηκαν έναντι του 1986 κατά 11,85% ενώ το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα αυξήθηκε κατά 23,66%.

Στον εξερχόμενο τουρισμό, εκ των πραγμάτων, τα ταξίδια των Ελλήνων επιβαρύνονται από την υποτίμηση. Η ανατίμηση των τιμών των ξενοδοχείων στις ξένες αγορές, που κοστολογούνται στο νόμισμα της χώρας τους, αλλά και η αύξηση στις τιμές των εισιτηρίων, προσδίδουν ένα νέο κόστος που εκ των πραγμάτων και σε καλύτερη θέση βρίσκεται ο εσωτερικός τουρισμός καθώς το σύνολο των υπηρεσιών του τουριστικού πακέτου κοστολογείται σε δραχμές ενώ εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού οι επαγγελματίες της αγοράς θα αποφύγουν να προχωρήσουν σε παράλογες αυξήσεις. Αν και είναι ακόμη νωρίς οι εξελίξεις αυτές καθιστούν τους ελληνικούς προορισμούς ιδιαίτερα προσιτούς για τους Έλληνες. Στο θέμα των επενδύσεων σύμφωνα με εκτιμήσεις τις αγορές οι οποιοσδήποτε πρωτοβουλίες επιβάλλουν πρώτα την ύπαρξη ισορροπίας της αγοράς. Αυτό αναμένεται να αναστείλει το επενδυτικό ενδιαφέρον των επιχειρήσεων του τουρισμού σε νέα προγράμματα καθώς επίσης και στα επενδυτικά

ανοίγματα του ΕΟΤ, σε αντίθεση με τους ξένους επενδυτές που εκτιμάται ότι το αρχικό μικρό τους ενδιαφέρον για τη δημιουργία επενδύσεων στην Ελλάδα, σε ιδιωτικές εκτάσεις αλλά και σε δημόσιες, μέσω των προκηρύξεων του ΕΟΤ, αναμένεται να αυξηθεί εξαιτίας των νέων οικονομικών δεδομένων που έχουν διαμορφωθεί.

Οριακό όφελος για τον τουρισμό

«Οριακό όφελος στις πληρότητες των ξενοδοχείων αλλά όχι και στις τιμές, αφού ήδη τα συμβόλαια για το 1998 έχουν υπογραφεί, θα είναι το αποτέλεσμα από τις πρόσφατες εξελίξεις στο μέτωπο της ισοτιμίας της δραχμής». Τη δήλωση αυτή έκανε μιλώντας προς το «Βήμα» ο γενικός γραμματέας του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού κ. Ν. Σκουλάς, ο οποίος προσέθεσε ότι «η πρόσφατη κυβερνητική απόφαση κάνει εκ των πραγμάτων το ελληνικό τουριστικό προϊόν πιο ανταγωνιστικό και περισσότερο ελκυστικό. Οι θετικές συνέπειες ωστόσο θα φανούν από το καλοκαίρι του 1998, όταν θα αρχίσουν να υπογράφονται τα νέα συμβόλαια για το 1999».

Η εικόνα ωστόσο σχετικά με τις επιπτώσεις στον ελληνικό τουρισμό εμφανίζεται αντιφατική. Επιχειρηματίες του ξενοδοχειακού τομέα δεν έκρυβαν για παράδειγμα, την απογοήτευσή τους για τις μεγάλες απώλειες που υπέστησαν εξαιτίας της απόφασής τους να καλύγουν τις ανάγκες χρηματοδότησης των εταιρειών τους μέσω προσφυγής τους σε δανεισμό σε συνάλλαγμα. Θα υπάρξουν ταυτόχρονα και θετικές εξελίξεις, αφού με την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος το ελληνικό τουριστικό προϊόν γίνεται ελκυστικότερο. Τα όποια οφέλη

δημιουργηθούν θα είναι ωστόσο έμμεσα, διότι προς το παρόν από την υποτίμηση επωφελούνται μόνον οι ξένοι τουρ οπερέιτορ αφού οι έλληνες ξενοδόχοι και τουριστικοί επιχειρηματίες πληρώνονται σε δραχμές.

Ας δούμε όμως τα υπέρ και τα κατά της πρόσφατης απόφασης στον Ελληνικό τουρισμό.

Πρώτος, η πιο σημαντική αρνητική εξέλιξη από την πρόσφατη υποτίμηση είναι ότι αυξήθηκε ακαριαία το χρέος εκείνων των επιχειρήσεων που είχαν μεγάλο μέρος των δανείων τους σε συνάλλαγμα.

Δεύτερον, ο μεγάλος ωφελημένος από την υποτίμηση είναι οι ξένοι τουρ οπερέιτορ, οι οποίοι έχουν ήδη κλείσει τα συμβόλαια για το 1998. Ως αυτή τη στιγμή 4/98 έχει γίνει περίπου το 40% των συνολικών κρατήσεων που αναμένεται να υπάρξουν ολόκληρο το 1998. Οι τουρ επιρέιτορ πληρώνονται σε μάρκα, στερλίνες, γαλλικά φράγκα, ενώ τους έλληνες συνεργάτες τους πληρώνουν σε δραχμές. Έτσι η διαφορά από την υποτίμηση την κερδίζουν οι ίδιοι.

«Όπως καταλαβαίνετε, οι ξένοι τουρ οπερέιτορ δεν πρόκειται να μεταφέρουν στον ταξιδιώτη τη διαφορά της ισοτιμίας. Και αυτό δεν πρόκειται να το κάνουν όχι μόνο για λόγους κερδοσκοπίας αλλά και διότι το 1998 η Ελλάδα έχει μεγάλη ζήτηση» έλεγε εκπρόσωπος του υπουργείου Ανάπτυξης προσθέτοντας: «Υπήρξε μια ελπίδα να μειωθούν τα πακέτα αν δεν είχαμε τέτοιο τουριστικό ρεύμα προς την Ελλάδα.

Αυτή τη στιγμή όμως τα αεροπλάνα έρχονται γεμάτα, οπότε οι τους οπερέιτορ θα εμφανίσουν σημαντικά κέρδη».

Τρίτον, εκτός από τις αρνητικές επιπτώσεις, η απόφαση της υποτίμησης ενισχύει τη θέση των ελλήνων ξενοδόχων και τουριστικών επιχειρηματιών στις διαπραγματεύσεις τον Μάιο του 98 για τις τιμές του 1999. Στις διαπραγματεύσεις αυτές θεωρείται βέβαιο ότι οι έλληνες ξενοδόχοι θα ζητήσουν αύξηση των τιμών των υπηρεσιών τους τουλάχιστον ισόποσο της υποτίμησης. Έτσι, από μια άποψη η υποτίμηση αποτελεί μια θετική εξέλιξη: «Ο τουρισμός είναι εξαγωγική δραστηριότητα και άρα ωφελείται από την πρόσφατη απόφαση» έλεγε τουριστικός επιχειρηματίας και πρόσθετε: «Θα ήταν βεβαίως προτιμότερο η απόφαση αυτή να γινόταν λίγο αργότερα, αφού οι τιμές του 1999 οριστικοποιούνται το καλοκαίρι του 1998. Οι εξελίξεις όμως έτρεξαν με γρηγορότερο ρυθμό».

Τέταρτον, η πιο θετική εξέλιξη ωστόσο έχει σχέση με τον συνολικό αριθμό των ξένων τουριστών που αναμένεται να έλθει φέτος στη χώρα μας και που σύμφωνα με τις προβλέψεις των αρμοδίων παραγόντων του ΕΟΤ μπορεί να υπερβεί τα 12 εκατομμύρια. Ο αριθμός αυτός αποτελεί ασφαλώς επίδοση - ρεκόρ, αφού μόνο το 1994 είχαν έλθει περίπου 11,4 εκατομμύρια ξένοι τουρίστες. Κατανοεί λοιπόν κανείς ότι θα δημιουργηθούν πρόσθετα έσοδα σε όλη την «περιφερειακή βιομηχανία» η οποία στηρίζει τον ελληνικό τουρισμό: βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, εστιατόρια, café, εταιρίες ενοικιάσεων αυτοκινήτων κ.α.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Η υπεραισιοδοξία ξένων κεφαλαίων υπερθερμαίνει την ελληνική αγορά

Μεγάλες προσδοκίες έκαναν την εβδομάδα της υποτίμησης την εμφάνισή τους στις ελληνικές αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Με το σύνθημα «αγοράστε Ελλάδα» οι ίδιοι επενδυτικοί οίκοι που προ υποτίμησης απέφευγαν τη χώρα μας ή και έκαναν επιθέσεις στη δραχμή, εφορμούν τώρα σε ομόλογα και μετοχές, προεξοφλώντας ότι η χώρα μας μπήκε οριστικά σε τροχιά σύγκλισης.

Ωστόσο προς το τέλος της εβδομάδας ακόμη και στελέχη των ξένων οίκων παραδέχονται ότι η άνοδος αν και εν μέρει θεμιτή ως προς τις τιμές εκδηλώθηκε σε πολύ μικρό διάστημα, γεγονός που δημιουργεί έντονες ανησυχίες. Οι μεγάλοι ξένοι οίκοι, επενδύουν σήμερα εκατοντάδες δισεκατομμύρια με κερδοσκοπικό τρόπο, όχι με βάση κάποια πραγματικά δεδομένα αλλά και τη βάση προσδοκιών ότι η κυβέρνηση θα προχωρήσει τα σκληρά διαρθρωτικά μέτρα και θα τιθασεύσει τον πληθωρισμό.

Η προθυμία των ξένων να αγοράσουν μεγάλους όγκους ομολόγων και μετοχών σε συνδυασμό με την επιφύλαξη των εγχώριων «πωλητών» που διαισθάνονται ότι ίσως είναι νωρίς για να πουλήσουν αναμένοντας ακόμη υψηλότερες τιμές, πιέζει έντονα ανοδικά τόσο το χρηματιστήριο όσο και τις τιμές των ομολόγων. Έτσι όπως επισημαίνουν

χρηματιστηριακά στελέχη, κινδυνεύουμε να υπάρξει υπερβολή που βέβαια κάποια στιγμή θα ξεφουσκώσει απότομα, πλήττοντας τους απροετοίμαστους.

Από την άλλη πλευρά, οι ξένοι είναι έτοιμοι να φύγουν και πάλι για άλλες αγορές στις πρώτες ενδείξεις ότι η κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να εφαρμόσει τις εξαγγελίες της.

Επί της ουσίας, οι ξένοι «παίζουν το στοίχημα ότι η Ελλάδα θα εξελιχθεί σε νέα Ιταλία, παρουσιάζοντας ταχεία βελτίωση ώστε να μπει στην ΟΝΕ το 2001».

Έχοντας ήδη κερδίσει τεράστια ποσά από τη ραγδαία άνοδο των τιμών στο ιταλικό χρηματιστήριο αλλά και σε άλλα αναδυόμενα χρηματιστήρια, οι ειδικευμένοι ξένοι διαχειριστές έσπευσαν να «ποντάρουν» τώρα στην Ελλάδα αφού εξαλείφθηκε ο άμεσος συναλλαγματικός κίνδυνος - εκτιμώντας ορθά ότι οι τιμές στα ελληνικά ομόλογα αλλά και στις μετοχές ήταν ελκυστικότερες. Κλειδί βέβαια παραμένει το στοίχημα ότι η Ελλάδα θα πετύχει το στόχο της. Το ερώτημα βέβαια είναι κατά πόσον θα επαληθευτούν αυτές οι προσδοκίες, καθώς εάν είτε για εσωτερικούς είτε για εξωτερικούς λόγους αντιστραφεί το υπάρχον κλίμα ξαφνικής ευφορίας οι ραγδαίες εισροές ξένων κεφαλαίων που σημειώνονται μετά την υποτίμηση (2-2,5 δις δολ. τις πρώτες τέσσερις μέρες της εβδομάδας), θα μετατραπούν σε εκροές, πιθανότατα πυροδοτώντας νέα κρίση. Είναι χαρακτηριστικό ότι Έλληνας με σημαντική θέση σε οίκο του Λονδίνου, επισήμανε στην

«Οικονομία» ότι οι περισσότεροι ξένοι διαχειριστές αγνοούν τις συνθήκες και τα «ντεβού» της ελληνικής πραγματικότητας και ως εκ τούτου εμφανίζονται πολύ πιο αισιόδοξοι από τους Έλληνες συναδέλφους τους. Πράγματι στην Σοφοκλέους οι Έλληνες αγοραστές κατά το τέλος της εβδομάδας ήταν ελάχιστοι εκτιμώντας ότι είναι πολύ νωρίς για να πιστέψουν ότι τα νέα επίπεδα τιμών έχουν ρεαλιστική βάση.

Χαρακτηριστική της έντασης του ενδιαφέροντος από αγοραστές είναι η εκτίμηση στελέχους του Υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με την οποία μια έκδοση 10ετών ομολόγων σταθερού επιτοκίου θα μπορούσε κάλλιστα να είναι 600 δις δρχ. χωρίς κανένα πρόβλημα απορρόφησης.

Στα αναπόφευκτα «πλην» της εισβολής ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, είτε και το ότι αυξάνουν την ευαισθησία της χώρας μας στο ενδεχόμενο δυσμενών εξελίξεων στο εξωτερικό, είτε κατά την έναρξη των διαδικασιών καθορισμού των ισοτιμιών των νομισμάτων που θα συμμετάσχουν στην πρώτη φάση του ευρώ, είτε για παράδειγμα, σε περίπτωση νέας κρίσης στις ασιατικές χώρες.

Τι περιμένουν οι επενδυτές

Τριακόσιες ογδόντα χιλιάδες αιτήσεις υποβλήθηκαν από το ευρύ επενδυτικό κοινό, υπερκαλύπτοντας κατά 30 φορές την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου των Ελληνικών Πετρελαίων, της παλαιάς ΔΕΠ δηλαδή. Το ίδιο είχε γίνει, τηρουμένων βεβαίως των αναλογιών, με τα

Καταστήματα Αφορολογήτων Ειδών, πολύ περισσότερο όταν ο ΟΤΕ διέδωσε μετοχές του στο χρηματιστήριο.

Τι δείχνουν όλα αυτά; Μα, εκείνο που πιστοποιούν οι κατά καιρούς δημοσκοπήσεις, ότι δηλαδή οι πολίτες στη συντριπτική τους πλειονότητα αποδέχονται και επικροτούν της ιδιωτικοποιήσεις κρατικών επιχειρήσεων, και αυτό που πανηγυρικός επιβεβαιώνει η αγορά κάθε που τέτοιες μετοχές βγαίνουν στο... παζάρι. Προς τι λοιπόν η αναβλητικότητα και οι καθυστερήσεις στο πρόγραμμα που το οικονομικό επιτελείο ανακοίνωσε αμέσως μετά την υποτίμηση; Η αγορά είναι έτοιμη να δεχθεί τις γενναίες αποφάσεις, και το έδαφος για να υλοποιηθούν όλα τούτα είναι ευνοϊκό. Καταδέτες και αποταμιευτές βλέπουν αυτές τις μετοχοποιήσεις ως ευκαιρία να αυξήσουν τις αποδόσεις των οικονομιών τους. Ξένοι επενδυτές και κεφάλαια μάλλον προεξοφλούν (ακόμη) την καλή πορεία της οικονομίας μας, και ευχαρίστως επενδύουν στην Ελλάδα.

Καλύτερη συγκυρία από τη σημερινή δεν θα βρεθεί.

Το ΒΗΜΑ 28/6/1998

«Με στόχο το κόστος εργασίας»

Η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της υποτίμησης προϋποθέτει την αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας.

Μέχρι σήμερα η κυβέρνηση έτεινε να πείσει ένα μεγάλο μέρος του κοινωνικού συνόλου για την ιδιαίτερα στενή σχέση των διορθωτικών παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας με την αντιμετώπιση της ανεργίας.

Η αναγκαιότητα της ευελιξίας στην εργασία συνδεόταν άμεσα και στο αρχικό στάδιο του κοινωνικού διαλόγου το 1997 με την ανάγκη αύξησης της απασχόλησης, όπως άλλωστε αυτή εκφράστηκε για τα ευρωπαϊκά δεδομένα στο πρότυπο της Ολλανδίας, αλλά και των ΗΠΑ. Η υποτίμηση του εθνικού νομίσματος εκτόπισε πλήρως το ανωτέρω επιχείρημα υποκαθιστώντας το με ένα μάλλον πιο ειλικρινές: το ζητούμενο από την αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας είναι η μείωση του κόστους εργασίας. Αυτή η μείωση προβάλλεται σήμερα ως η βασική προϋπόθεση για να μην εξανεμιστούν τα οφέλη της ανταγωνιστικότητας που δημιουργούνται από την υποτίμηση της δραχμής. Εάν η υποτίμηση δημιουργεί για μεγάλο μέρος επιχειρήσεων το πλαίσιο της ανταγωνιστικότητας, η μείωση του εργασιακού κόστους στην παραγωγή αναδεικνύεται στο σημαντικότερο μηχανισμό για την εξασφάλισή της.

Ποια είναι τα μέτρα που θα συμβάλουν στην μείωση του εργασιακού κόστους; Για το υπό σύνταξη σχέδιο νόμου του υπουργείου Εργασίας οι εισηγήσεις που έχουν υποβληθεί για τις επεμβάσεις στο κόστος εργασίας αναπτύσσονται σε δύο κατευθύνσεις: α) μέτρα για την ανακατανομή του χρόνου εργασίας, με κατάργηση του δώρου και επέκταση της μερικής απασχόλησης και β) ρυθμίσεις για περιορισμό των μισθολογικών αυξήσεων που παρέχουν οι κλαδικές και ομοιοεπαγγελματικές συμβάσεις εργασίας. Ειδικότερα, οι εισηγήσεις για το σχέδιο νόμου εστιάζονται στα εξής επίμαχα σημεία: α) Διευθέτηση του χρόνου εργασίας σε ετήσια βάση, χωρίς αύξηση του συνολικού

χρόνου εργασίας. Το μέτρο αναμένεται να τύχει ευρείας εφαρμογής στις επιχειρήσεις με έντονες εποχικές διακυμάνσεις αλλά και στα σούπερ μάρκετ. Το ωράριο θα καθορίζεται βάσει των αναγκών της επιχείρησης και θα έχει ως συνέπεια την κατάργηση της υπερεργασίας και τον δραστικό περιορισμό των υπερωριών. Οι τελευταίες λόγω των περιοριστικών υπουργικών αποφάσεων τα τελευταία χρόνια πραγματοποιούνται σχεδόν παράνομα αυξάνοντας το εργατικό κόστος. Η μείωση του εργατικού εισοδήματος θα προκύψει από την ελαχιστοποίηση των υπερωριών και όχι από αυτή καθ' αυτή τη διευθέτηση. Ωστόσο, εκτιμάται, ότι το μέτρο θα τύχει της αποδοχής των εργαζομένων, καθώς η νέα κατανομή χρόνου δίδει δυνατότητα και δεύτερης απασχόλησης. Αντιθέτως θα υπάρξουν ισχυρές αντιδράσεις από τη ΓΣΕΕ.

β) Επέκταση της μερικής απασχόλησης στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Το σημαντικότερο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσει το νομοσχέδιο αφορά στην παροχή κινήτρων για την αύξηση του ποσοστού πέρα από το 5% που είναι σήμερα. Δεδομένου δε, της δημοσιονομικής στενότητας για το 1998, τα κίνητρα αναζητούνται μόνο μέσω της μείωσης στην ασφαλιστική εισφορά των μερικώς απασχολούμενων. γ) Μεταβολές στο επιτρεπόμενο όριο των ομάδων απολύσεων, με βάση την κοινοτική οδηγία για εναρμόνιση των κρατών - μελών. Σ' αυτό το πλαίσιο έχουν υποβληθεί και εισηγήσεις για τη δυνατότητα αύξησης του πλαφόν επιτρεπομένων ομαδικών απολύσεων, υπό προϋποθέσεις και μόνο, για τις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν

κίνδυνο χρεοκοπίας, δ) Διατήρηση των μισθολογικών αυξήσεων στα κατώτερα επίπεδα της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, μέσω των Τοπικών Συμφώνων Απασχόλησης, πρωτίστως για τις περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί δύλακοι ανεργίας. Στόχος αυτών των ρυθμίσεων, να αποφευχθεί το επιπλέον εργασιακό κόστος από τις αυξήσεις στις κλαδικές συμβάσεις εργασίας.

Ο οικονομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού κ. Τ. Γιαννίτσας εκτιμά ότι τα μέτρα στην αγορά εργασίας να μην πρέπει να είναι σταδιακά, αλλά να αποστέλλουν και ένα σαφές μήνυμα στους ξένους επενδυτές για περιορισμό των εμποδίων στην ελληνική αγορά εργασίας.

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εξετάζοντας την αγορά εργασίας και συγκεκριμένα στις χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και με υψηλές αμοιβές, θα υπάρχει μια πίεση πάνω στις αμοιβές διότι από φτωχότερες χώρες οι εργαζόμενοι θα πορεύονται στις αγορές των χωρών όπου τα ημερομίσθια είναι υψηλότερα. Άρα σ' αυτές τις χώρες θα έχουμε μια πίεση των αμοιβών προς τα κάτω. Αυτό βέβαια θα έχει συνεπακόλουθο και σε όλο το κοινοτικό σύστημα, στις κοινοτικές ασφαλίσεις και σε όλα τα δικαιώματα και βεβαίως αυτή η τάση θα έχει αρνητικές επιπτώσεις και πάνω στα συνδικάτα.

Στις φτωχότερες τώρα χώρες οι εργαζόμενοι θα πιέσουν για υψηλότερες αμοιβές. Και βέβαια οι επιχειρήσεις θα αντιδράσουν στη συνέχεια με εκλογίκευση της παραγωγής, με εκμηχάνευση, άρα λοιπόν και εδώ θα έχουν στη συνέχεια μία πίεση πάνω στις αμοιβές.

Θα έχουμε και στις δύο περιπτώσεις πίεση επάνω στις αμοιβές και εάν δεν πέσουν οι αμοιβές θα έχουμε ανεργία. Πρέπει να επιλέξουμε ή χαμηλότερες αμοιβές ή ανεργία. Για να μην έχουμε ή το ένα ή το άλλο θα πρέπει από τις πλούσιες χώρες να υπάρξει μετακίνηση κεφαλαίων στις φτωχότερες, ώστε να γίνουν επενδύσεις, να κρατηθούν εκεί οι εργαζόμενοι και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

A. Η Γενική Εικόνα

Η πορεία της Ελληνικής βιομηχανίας το 1998 και οι προοπτικές της για το επόμενο έτος, όπως αποτυπώθηκαν από τις απόψεις των εκπροσώπων της είναι θετικές, όπως αποτυπώθηκαν από τις απόψεις των εκπροσώπων της είναι θετικές. Το 1998, παρότι υπήρξε έτος κατά το οποίο η ελληνική οικονομία βρέθηκε μπροστά σε ιδιαίτερα απειλητικούς κινδύνους, συνεχίστηκε η ανάκαμψη της βιομηχανίας.

Οι πωλήσεις αυξήθηκαν με ικανοποιητικό ρυθμό, οι αυξήσεις των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων υπήρξαν αρκετά συγκρατημένες, και φαίνεται ότι έγιναν σημαντικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Κάποια μικρή πρόοδος ίσως συντελέστηκε και στο μέτωπο της βιομηχανικής απασχόλησης. Είναι ακόμη αρκετά πρόωρο να εκτιμηθεί η κερδοφορία της μεταποίησης το 1998, αν και διαφαίνεται ότι το κερδοφόρο τμήμα κατόρθωσε και πάλι να βελτιώσει τη θέση του.

Αισιόδοξες είναι οι προσδοκίες για το 1999. Κατ' αρχάς, όσον αφορά στο μακροοικονομικό περιβάλλον, από τις απαντήσεις των εκπροσώπων των ελληνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων προκύπτει ότι αναμένεται περαιτέρω κάμψη του πληθωρισμού και των επιτοκίων, καθώς και σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής. Αυτό σημαίνει ότι η βιομηχανία αναμένει ότι η βελτίωση του μακροοικονομικού κλίματος θα συνεχιστεί παραμερίζοντας και τα

τελευταία εμπόδια για τη συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η σύγκλιση των ελληνικής οικονομίας βρίσκει σύμφωνη την πλειοψηφία των ελληνικών βιομηχανιών. Αυτοί που συμφωνούν διαβλέπουν ασφαλώς ότι η διαμόρφωση των συνθηκών που θα οδηγήσουν στη σύγκλιση θέτει τις βάσεις μιας ισχυρής οικονομίας που είναι συμβατή με τους δικούς τους μικροοικονομικούς στόχους. Πρόκειται προφανώς για κερδοφόρες επιχειρήσεις που έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για να αντιμετωπίσουν τις ανταγωνιστικές προκλήσεις της ενοποιημένης αγοράς. Υπάρχει όμως και μια μερίδα βιομηχανιών που θα επιθυμούσαν να είναι περισσότερο τονισμένη στην παρούσα οικονομική συγκυρία η αναπτυξιακή διάσταση της οικονομικής πολιτικής. Σε αυτή την ομάδα αντιπροσωπεύονται σε σημαντικό βαθμό επιχειρήσεις μικρού μεγέθους και χαμηλής ή αρνητικής κερδοφορίας. Φαίνεται ότι αυτές βρίσκουν τις ανταγωνιστικές συνθήκες που διαμορφώνονται αρκετά δύσκολες και για το λόγο αυτό αναζητούν στήριξη από το κράτος.

Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των βιομηχανιών βρέθηκε να συμφωνεί με την σύγκλιση ασφαλώς αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για την διαμόρφωση ευοίωνων προσδοκιών ως προς την εξέλιξη των μεγεθών της βιομηχανικής επιχείρησης το 1999. Η γενική εικόνα των μικροοικονομικών προσδοκιών χαρακτηρίζεται από δυναμισμό για την πορεία των πωλήσεων, ισχυρή ροπή προς πραγματοποίηση επενδύσεων

παγίου κεφαλαίου και αισιοδοξία για την κερδοφορία. Τέλος, οι προοπτικές για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στη βιομηχανία, επιτρέπουν συγκρατημένη αισιοδοξία και στο μέτωπο αυτό.

Η κυριότερη ανησυχία για το 1999 σχετίζεται με τις αναμενόμενες συνθήκες της χρηματοδότησης με δανειακά κεφάλαια. Υπάρχουν συνεπώς φόβοι ότι η αναμενόμενη μείωση των επιτοκίων δεν θα είναι αρκετά ικανή ώστε να καταστήσει ευχερέστερη την πρόσβαση σε δανεισμό. Πολλά λοιπόν θα εξαρτηθούν από το ρυθμό αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, αλλά και από την πιστοδοτική πολιτική που θα ακολουθήσει ο τραπεζικός τομέας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η μεγάλη διακύδευση είναι η συμμετοχή στην ΟΝΕ. Η πορεία προς την ΟΝΕ καθορίζει το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί η βιομηχανική δραστηριότητα το 1999, αλλά και σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται από τις επιλογές και τις επιδόσεις της ίδιας της βιομηχανίας. Όσον αφορά στις επιδράσεις του ενιαίου νομίσματος στη λειτουργία και τις επιδόσεις της επιχείρησης, η έρευνα, πέρα από ένα ποσοστό επιχειρήσεων που δήλωσαν ότι η νομισματική ένωση δεν πρόκειται να τις επηρεάσει αποκάλυψε και ένα ανησυχητικό ποσοστό άγνοιας για τις επιπτώσεις της ενοποίησης. Είναι βέβαια ευχάριστο ότι την παραμονή της ένταξης ο δείκτης αισιοδοξίας της βιομηχανίας βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο. Μόνο που θα περίμενε κανείς η αισιοδοξία αυτή να συνοδεύεται από μια πληρέστερη επίγνωση των πιθανών συνεπειών της συμμετοχής στην ΟΝΕ.

Νέες ευκαιρίες για την βιομηχανία

Ο βιομηχανικός τομέας είναι ο παραδοσιακά κερδισμένος κάθε υποτίμησης λέει η θεωρία. Ο λόγος; Αφενός τα παραγόμενα προϊόντα κερδίζουν πόντους έναντι των ξένων ανταγωνιστών τους στον εγχώριο στίβο και αφετέρου δίνεται ένα στρατηγικό πλεονέκτημα για αύξηση του εξαγωγικού προσανατολισμού.

Αντίστοιχες προσδοκίες έχουν πλέον και οι ελληνικές βιομηχανίες, που μετά από μια περίοδο κάμψης βλέπουν νέες ευκαιρίες και κάνουν άλωση και νέων αγορών.

Μπορεί άλλωστε οι περισσότεροι βιομήχανοι να δήλωναν στις δημόσιες εμφανίσεις τους ότι στηρίζουν την πολιτική της «σκληρής δραχμής», δεν παρέλειπαν όμως να συμπληρώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις της πολιτικής αυτής στις εξαγωγές και τα μερίδια που είχαμε χάσει έναντι της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, αλλά και άλλων χωρών που μετά τις υποτιμήσεις των δικών τους νομισμάτων άλωσαν μερίδια από έλληνες ανταγωνιστές τους.

Σύμφωνα με στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας οι συνολικές εξαγωγές προϊόντων το 1996 ανήλθαν σε 2,7 τρις δραχ. Στα προϊόντα που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των εξαγωγών είναι τα φρούτα και τα λαχανικά, νωπά ή παρασκευασμένα, με εξαγωγές ύψους 257 δις δραχ., το λάδι με συνολικές εξαγωγές το 1996 ύψους 170 δις δραχ. τα γυναικεία ενδύματα με 169 δις δραχ. τα είδη ενδύσεως με 162 δις. δραχ. και το βαμβάκι με 118 δις δραχ., Το τσιμέντο και τα άλλα δομικά υλικά

πραγματοποίησαν εξαγωγές 92 δις δρχ., τα ακατέργαστα καπνά 90 δις δρχ., ενώ οι κλωστές και τα νήματα έφεραν συνάλλαγμα 56 δις δραχμών.

Βέβαια δεν είναι μόνο δετικά τα μηνύματα της υποτίμησης για την ελληνική βιομηχανία. Αυξάνει το κόστος επενδύσεων, αφού η εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού επιβαρύνεται από την αλλαγή της ισοτιμίας. Ο εκσυγχρονισμός θα κοστίζει στο εξής ακριβότερα για τους έλληνες βιομηχάνους, οι οποίοι μάλιστα, όπως φαίνεται το 1997 δεν ήταν και τόσο δυναμικοί επενδυτές. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος από το 1994 και έπειτα καταγράφονται συνεχώς σημαντικές αυξήσεις στις εισαγωγές μηχανολογικού εξοπλισμού.

Το 1995 η αύξηση είχε ανέλθει σε 18%, ενώ το 1996 η αντίστοιχη αύξηση ήταν 8,3. Αντίθετα, το πρώτο εξάμηνο του 1997 οι εισαγωγές μηχανολογικού εξοπλισμού ήταν συνολικά 62.331 εκατομμύρια δραχμές έναντι 61.758 εκατομμυρίων δραχμών του αντίστοιχου διαστήματος του 1996, αυξημένης δηλαδή μόλις κατά 0,9%. Έτσι η υποτίμηση κατά 14% θα μεταφραζόταν σε ένα επιπλέον κόστος 8,7 δισεκατομμύρια δρχ. - πάντα σε σταθερές τιμές - με βάση τις επενδύσεις του α' εξαμήνου του 1997.

ΑΜΦΙΒΟΛΑ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ

Φωτιά έχουν πάρει τα κομπιούτερ του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, καθώς τα επιστημονικό επιτελείο προσπαθεί να προβλέψει τις επιπτώσεις από την υποτίμηση της δραχμής στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη μέσα από τα οικονομετρικά μοντέλα. Ωστόσο μια απλή σύγκριση των πρώτων μακροοικονομικών πινάκων με τα νέα στοιχεία για τη φετινή και την επόμενη χρονιά σε σχέση με αυτούς που είχαν εκδοθεί πριν από την 13^η Μαρτίου, είναι αποκαλυπτική.

- Σε δραχμικούς όρους και τρέχουσες τιμές θα προκύψει επιδείνωση και όχι βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου, καθώς οι εισαγωγές θα στοιχίζουν πιο ακριβά, ενώ οι εξαγωγές θα πληρώνονται στις ίδιες τιμές.

Η υποκατάσταση των εισαγόμενων προϊόντων με εγχώρια και η αύξηση των εξαγωγών δεν θα είναι αρκετή για να αντισταθμίσει τη δραματική αύξηση του κόστους των εισαγωγών, σε δραχμικούς πάντα όρους, όπως προβλέπουν οι ειδικοί του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Πάντως το ισοζύγιο εκτιμάται ότι να μειωθεί ελαφρά εκφρασμένο σε συνάλλαγμα.

- Αμφίβολα είναι και τα πολυδιαφημισμένα οφέλη για τον τουρισμό από το εξωτερικό, καθώς τα δραχμικά έσοδα θα αυξηθούν

κατά μόλις 4,5% φέτος και 7,5 του χρόνου σε σύγκριση με το σενάριο προ της υποτίμησης. Με απλά λόγια οι τουρίστες θα ζοδεύουν λιγότερο συνάλλαγμα για να πληρώσουν τις διακοπές τους στην Ελλάδα, ενώ η αύξηση του τουριστικού ρεύματος δεν θα υπερκαλύψει αυτή την απώλεια.

- Αρνητικές θα είναι και οι επιπτώσεις στη εγχώρια ζήτηση που θα επεκταθεί σε μικρότερο βαθμό φέτος και του χρόνου εξαιτίας της μεταβολής της ισοτιμίας της δραχμής. Η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης θα είναι μικρότερη από την αρχικώς προβλεπόμενη και κατά τις δύο χρονιές. Αντίθετα η ιδιωτική επένδυση, ενώ φέτος θα αυξηθεί λιγότερο, θα ανακάμψει το 1999.

- Η δημόσια κατανάλωση και επένδυση θα εξελιχθούν σύμφωνα με τις προηγούμενες προβλέψεις. Να σημειωθεί ότι οι εξελίξεις για τα παραπάνω μεγέθη αναφέρονται σε σταθερές τιμές σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Πάντως ως υπόθεση εργασίας για τον υπολογισμό των εκπτώσεων έχει ληφθεί ότι ο πληθωρισμός στο τέλος του χρόνου θα είναι ελαφρώς πάνω από 4% ενώ η ανάπτυξη δεν θα επηρεαστεί και θα είναι φέτος στο 3,7% και του χρόνου στο 4,1% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).

- Στο μέτωπο της ανεργίας δεν προβλέπεται καμία ενεργητική εξέλιξη καθώς τόσο πριν όσο και μετά την υποτίμηση προβλέπεται μια ελαφρά μείωση από το περσινό 10,2% στο 9,7% φέτος και το 9,2% του χρόνου. Πάντως αναμένεται ότι η αύξηση του εργατικού

κόστους θα είναι μικρότερη και κατά τις δύο χρονιές απ' ότι είχε υπολογιστεί με τα προηγούμενα οικονομικά δεδομένα.

Να σημειωθεί ότι τα παραπάνω οικονομετρικά μεγέθη λαμβάνουν ως δεδομένο ότι τόσο τα έσοδα όσο και οι δαπάνες του δημοσίου τομέα δεν θα επηρεαστούν από τη μεταβολή της ισοτιμίας της δραχμής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η υποτίμηση και η ένταξη της δραχμής στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα αποτελεί μια θετική εξέλιξη υπό την προϋπόθεση ότι η κυβέρνηση θα υλοποιήσει τάχιστα τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει έναντι των Ευρωπαίων εταίρων μας και θα επιμείνει με συνέπεια και μέχρι τέλους στις ριζικές αλλαγές που απαιτούνται όπως στην αγορά εργασίας, το ασφαλιστικό σύστημα, το δημόσιο τομέα, το τραπεζικό σύστημα και αλλού για την παραγωγική ανασυγκρότηση και το διοικητικό εκσυγχρονισμό της χώρας.

Η δέσμη μέτρων, τα «πακέτο» των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, περιγραφών σίγουρα μια σκληρή πραγματικότητα, ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους και τα χαμηλόμισθα στρώματα του πληθυσμού. Όμως η αναγκαιότητα τους είναι αδήριτη και πρέπει να γίνουν πράξη τώρα. Οι εξαγγελίες δεν αρκούν, αλλά απαιτείται στοχοδιάγραμμα, το οποίο θα τηρηθεί απαρέγκλιτα. Αν και πάλι, όπως συνηθίζεται από τους ασκούντες κυβερνητική εξουσία, χαθεί πολύτιμος χρόνος σε διαβούλια και διαβουλεύσεις για την ελαχιστοποίηση δόξων του πολιτικού κόστους, τότε μπορεί οι προοπτικές που ανοίγονται για την ανάπτυξη της χώρας να γίνουν εφιάλτες. Η κυβέρνηση αν διστάσει ή ολιγωρήσει, κινδυνεύει να μείνει στη μέση του ποταμού και να «πνιγεί» και μαζί τη ο τόπος. Και επιμένω στο χρόνο υλοποίησης των αλλαγών και των ρήξεων, γιατί η συγκυρία είναι ευνοϊκή και τυχόν καθυστερήσεις μπορεί να εκδρέγουν αιτήματα και απαιτήσεις κοινωνικών τάξεων και

στρωμάτων, τα οποία θα βραχυκυκλώσουν και την κυβέρνηση και την κοινωνία στο στόχο για ένταξη στο ευρώ και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης.

Πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι τώρα κρίνονται όλα, στην Ευρώπη, και κατ' επέκταση στα καθ' ημάς. Με νηφαλιότητα αλλά και αυστηρότητα, η κυβέρνηση οφείλει να πατάξει τα φαινόμενα αισχροκέρδειας στη αγορά και να ελέγξει του πληθωρισμό. Οι διαπραγματεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και τις συνδικαλιστικές ηγεσίες για το τι μελέτη γενέσθαι πρέπει να ολοκληρωθούν νωρίτερα από το καλοκαίρι, εάν δεν θέλουμε να συμπέσουν με τους πολιτικούς και κομματικούς ανταγωνισμούς που προκαλούν οι δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές. Εάν τα μέτρα και οι αλλαγές περάσουν στο κοινωνικό σώμα χωρίς να διαταραχθεί υπέρμετρα η κοινωνική και εργασιακή ειρήνη, τότε θα εμπεδωθούν και η κυβέρνηση μπορεί να ελπίζει ότι θα κερδίσει το στοίχημα.

Να μην κάνουμε τα ίδια λάθη!

Η δραχμή υπέκυψε τελικά στα τραύματα που της δημιούργησαν τα λάθη του παρελθόντος. Όσοι πίστευαν στις διαβεβαιώσεις των υπευθύνων ότι θα συνεχιστεί η νομισματική πολιτική και η στήριξη της σκληρής δραχμής, ζημιώθηκαν. Πολλοί πληροφορημένοι ή προβλεπτικοί, κέρδισαν τεράστια ποσά μέσα σε λίγες μόνο ώρες. Τελικά η δραχμή δεν άντεξε στην «τεχνητή» ισοτιμία που της επέβαλε η αντιπληθωριστική πολιτική.

Ο πληθωρισμός θα αντέξει μετά την υποτίμηση; Αυτό είναι το άγχος όλων, αλλά και το κλειδί της επιτυχίας της υποτίμησης.

Η υποτίμηση σαν μέτρα διόρθωσης της ισοτιμίας του εθνικού μας νομίσματος ήταν κάτι το αναγκαίο. Εκείνο που ξενίζει είναι η «παγκοσμιοποίηση» της υποτίμησης. Έγινε με όλους τους κανόνες της κερδοσκοπικής παγκοσμιοποιημένης οικονομίας της αγοράς. Και εκείνο που προέχει τώρα είναι να αξιοποιήσει η ελληνική οικονομία τα οφέλη της υποτίμησης. Για να γίνει όμως αυτό πρέπει να μην επαναληφθούν τα λάθη του παρελθόντος, ώστε να μη επαναληφθούν δυσάρεστες περιπέτειες σε βάρος της δραχμής. Τρία ήταν τα μεγάλα λάθη:

1. Ο αποκλειστικά αντιπληθωριστικός προσανατολισμός της νομισματικής πολιτικής για μακρύ χρονικό διάστημα. Δημιούργησε υπερτιμημένη δραχμή, υπονόμεισε την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, προκάλεσε ασφυκτική πίεση στην εγχώρια παραγωγή, ευνόησε την υπέρμετρη αύξηση της εισαγωγικής διείσδυσης, μεγιστοποίησε τα ελλείμματα στο εμπορικό μας ισοζύγιο, αύξησε τη εξάρτηση από το κερδοσκοπικό κεφάλαιο, φρενάρισε την ανάπτυξη και ευνόησε τα συμφέροντα των ξένων επιχειρήσεων, που είδαν τα μερίδια τους στην ελληνική αγορά να αυξάνουν.

Η νομισματική πολιτική ευνόησε την προσπάθεια αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, αλλά είχε σωρεία αρνητικών επιπτώσεων σε όλο το φάσμα της οικονομίας μας και δεν ήταν δυνατόν από μόνη της να αντέξει το βάρος της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού.

Ήταν μαθηματικά βέβαιο ότι θα οδηγούσε σε υπερτιμημένη δραχμή και σε υποτίμηση.

2. Η ταχεία πτώση των επιτοκίων και μάλιστα όταν έχει προηγηθεί εισροή ξένων κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί σε πιστωτικούς τίτλους. Τα κεφάλαια αυτά εισρέουν με την προσδοκία του αυξημένου κέρδους (υψηλά επιτόκια) και όταν το κέρδος αυτό μειώνεται, αποχωρούν και αναζητούν νέες αγορές, περισσότερο κερδοφόρες. Θα μπορούσαμε να τις ονομάσουμε «αποδημητικές επενδύσεις». Η σημαντική εξάρτηση από εισροές τέτοιων κεφαλαίων, που πολλοί τα ονομάζουν «κερδοσκοπικά» έπρεπε να είχε καταστήσει προσεκτικότερο το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης και τη διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος στο χειρισμό της πολιτικής επιτοκίων. Οι τελευταίες πιέσεις στη δραχμή από τον Οκτώβριο 1997 και μετά οφείλονταν και στην ταχεία πτώση των επιτοκίων. Η επιλογή αυτή ήταν αδικαιολόγητη και η «αγορά» δεν τη δέχτηκε.

3. Η επιπόλαιη αντιμετώπιση της «ασιατικής γρίπης». Η κρίση που ξέσπασε στην Ασία και έφτασε και εδώ, ασκούσε συνεχώς πιέσεις στη δραχμή. Και ενώ σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, με υγιείς οικονομίες, εμφανίστηκε για λίγο ως χρηματιστηριακή κρίση και αμέσως υποχώρησε, στη χώρα μας φώλιασε από τον Οκτώβριο και μετά και εξελίχθηκε σε νομισματική κρίση. Και τούτο δεν προβλημάτισε κανένα υπεύθυνο ώστε να αλλάξουν τα πλάνα άμυνας για την προστασία του εθνικού μας νομίσματος. Δυστυχώς αποδίδαμε όλες

αυτές τις πιέσεις της δραχμής στους κερδοσκοπικούς και όχι στην παθολογία της οικονομίας μας και στη τεχνητή ισοτιμία της δραχμής.

Είναι γεγονός ότι ο πληθωρισμός έπρεπε να καταπολεμηθεί. Αλλά σε μόνιμη βάση και με ορθόδοξα μέτρα. Και μόνο με βραχύχρονη και επικουρική βοήθεια της νομισματικής πολιτικής. Στηρίζαμε την αντιπληθωριστική πολιτική σε δύο βασικά πυλώνες με μεγάλη ρευστότητα: στην νομισματική πολιτική και στην εισοδηματική πολιτική. Και οι δύο αυτές πολιτικές όταν πιεστούν υπέρμετρα προκαλούν ανεπιθύμητες αναταράξεις. Κοινωνικές και οικονομικές. Και ήρθε και το άλλο σφάλμα να συμπληρώσει τα προηγούμενα; εγκαταλείψαμε εντελώς την ανάπτυξη και την ανασύνταξη της παραγωγικής μας μηχανής. Ο πληθωρισμός καταπολεμά σε μόνιμη βάση με την αύξηση της προσφοράς εγχώριων αγαθών και υπηρεσιών. Και η δική μας η πολιτική κινούνταν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Έτσι πετύχαμε πρόσκαιρα κέρδη στο πεδίο του πληθωρισμού, αλλά η οικονομική πολιτική στο σύνολο της έφτασε σε αδιέξοδα, σε αντιφάσεις και σε φαύλους κύκλους. Με τέτοια υποδομή, ήταν επόμενο να μην αντέξει η δραχμή στην καταιγίδα!

Η υποτίμηση ασφαλώς έχει και τις θετικές της επιπτώσεις. Όμως για να μην εξανεμιστούν τα κέρδη και αναγκαστούμε να συρδούμε σε νέα διόρθωση της ισοτιμίας του εθνικού μας νομίσματος πρέπει:

- Να αποφύγουμε την εκ νέου υπερτίμηση της δραχμής ώστε να μη μειωθεί ο βαθμός ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας και να

φρενάρουμε την εισαγωγική διείσδυση, δηλαδή να προστατεύσουμε το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας μας.

- Να μην μεγιστοποιηθεί το κόστος παραγωγής.
- Να ελέγξει το κράτος τη κερδοσκοπία (αισχροκέρδεια) ώστε να μην πετάξει ψηλά ο τιμάρηδμος. Η ολιγοπωλιακή δόμηση της ελληνικής αγοράς προσφέρεται για υψηλής απόδοσης κερδοσκοπικά παιχνίδια.
- Η κυβέρνηση να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη και στην αύξηση της προσφοράς εγχωρίων αγαθών και υπηρεσιών.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον προϋπολογισμό. Με την υποτίμηση πολλές παραδοχές πάνω στις οποίες στηρίχθηκε ο προϋπολογισμός του 1998 έχουν ανατραπεί. Έτσι είναι ορατός ο κίνδυνος διεύρυνσης των ελλειμμάτων και μεγιστοποίησης του δημοσίου χρέους και
- Όχι «πρεμούρα» στην μείωση των επιτοκίων. Προσεγγμένες κινήσεις. Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας στη συνέντευξη του της Κυριακής 15-3-98 επανέλαβε όσα μέτρα είχαν ανακοινωθεί πολλές φορές στο παρελθόν.

Το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι τώρα χρειάζεται να ανασκουμπωθεί και να πάρει ουσιαστικά μέτρα αξιοποίησης των δετικών στοιχείων της υποτίμησης. Η ευκαιρία ήδη υπάρχει.

Τι πρέπει να γίνει απ' εδώ και μπρος, ώστε να φτάσουμε, με τις όσο το δυνατόν λιγότερες θυσίες στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα;

Δεν αμφισβητεί κανείς ότι χρειάζονται θυσίες και ο Έλληνας θα ήταν πρόθυμος να τις υποστεί κάτω, όμως, από δύο βασικές προϋποθέσεις:

1. Ότι οι θυσίες τους δεν θα πάνε χαμένες.
2. Ότι η κατανομή των βαρών θα είναι δίκαιη.

Και το παράδειγμα πρέπει να το δώσουν πρώτα εκείνα που διαχειρίζονται το δημόσιο χρήμα. Να πείσουν τον πολίτη ότι και η τελευταία δραχμή την οποία στερείται, διοχετεύεται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Οι επιμέρους πολιτικές θα πρέπει να συντείνουν:

I. Στην αποτελεσματικότητα οργάνωση και λειτουργία του κράτους και τούτο σημαίνει, ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση, δηλαδή αξιοκρατία και διεύρυνση εφαρμογής της τεχνολογίας (κύρια την μηχανογράφησης).

II. Αποκρατικοποιήσεις εδώ και τώρα, για να παύσει να τροφοδοτεί ο κρατικός προϋπολογισμός αντιπαραγωγικές και ελλειμματικές οικονομικές μονάδες.

III. Απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων στο μέγιστο δυνατό επίπεδο, ώστε να γίνουν επενδύσεις που αποτελούν το μοχλό για την ανοδική πορεία της οικονομίας.

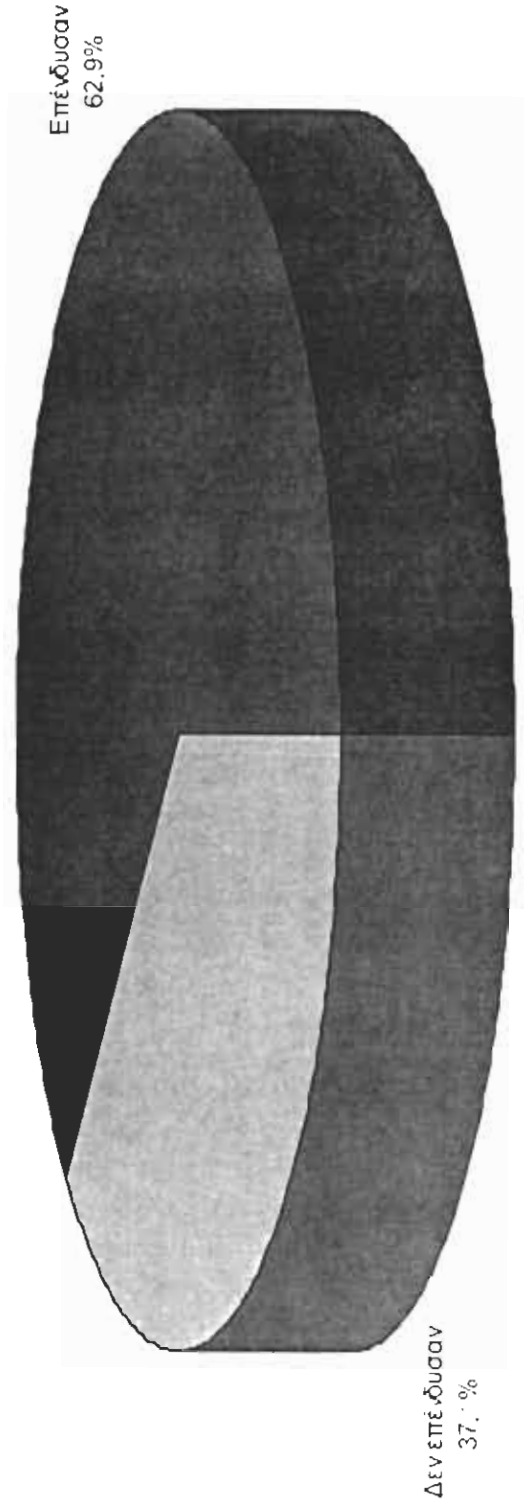
Με την αποκρατικοποίηση και τη μείωση της σπατάλης το Δημόσιου, θα έχουμε διαμορφώσει των προϋπολογισμών σε χαμηλά επίπεδα, λιγότερους φόρους για την κάλυψη του σκέλους των δαπανών.

Αν αυτά συνδυαστούν και με τη μείωση της φοροδιαφυγής (η οποία μπορεί να επιτευχθεί με τη μηχανοργάνωση του Υπουργείου Οικονομικών και όχι με αστυνόμευση της οικονομικής δραστηριότητας), θα φτάσουμε ασφαλέστερα στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Σε όλα αυτά αν προστεθεί και η απαιτούμενη συνέχεια και συνέπεια του κράτους (δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν την είδαμε, γιατί με την αλλαγή ενός υπουργού της ίδιας κυβέρνησης, πολύ περισσότερο δε με την αλλαγή κυβέρνησης από άλλη, άλλου κόμματος, πολλά ανατρέπονται).

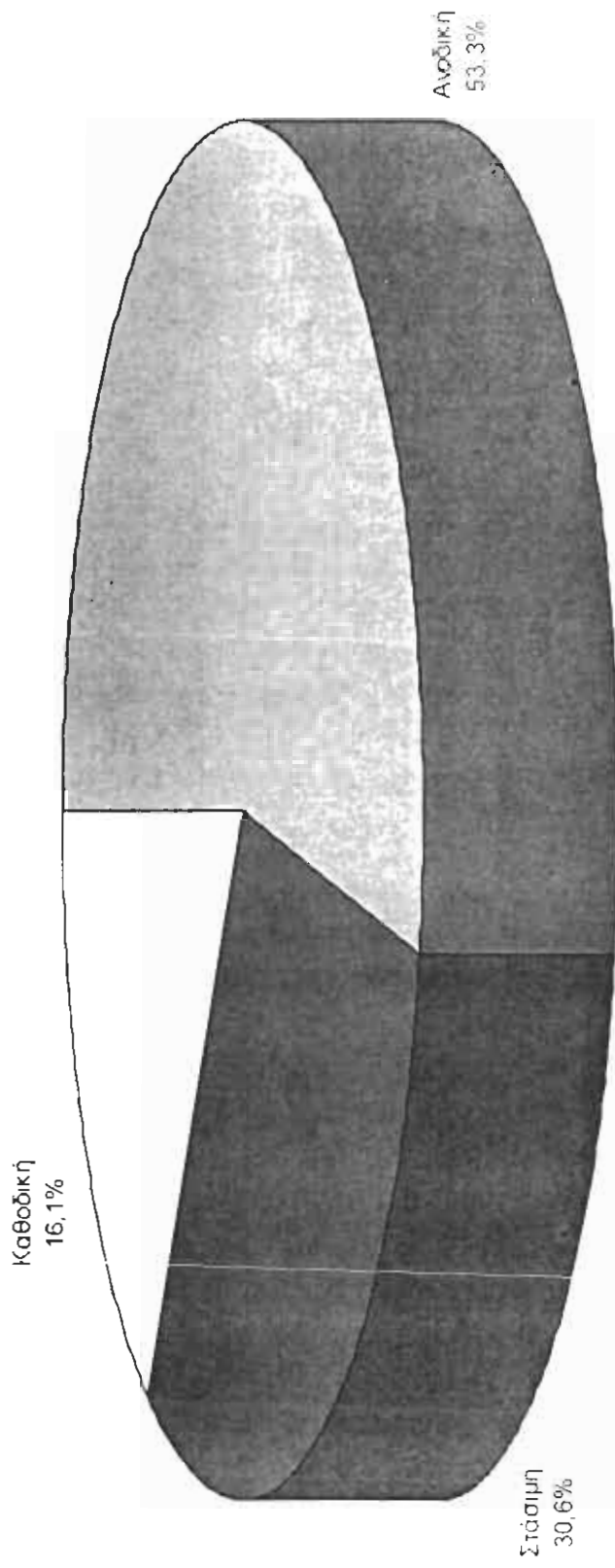
Τότε υπάρχει ελπίδα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.3
ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΟ 1998
Σύνολο Βιομηχανίας *

* Σταθμισμένη Εκτίμηση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.7
ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΟ 1998 ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ 1997
Σύνολο Βιομηχανίας *

* Σταθμισμένη Εκτίμηση

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.2
ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΗΘΩΡΙΣΜΟ ΤΟΥ 1998
Κατανομή Βιομηχανιών βάσει Κλάδου

Κλάδος	Πληθωρισμός	Δεν γνωρίζουν	Απαντήσεις
Τρόφιμα-Ποτά	5,0%	9,0%	78
Κλωστοϋφαντουργία	4,6%	6,3%	16
Ενδυση-Υπόδηση-Δέρμα	4,7%	5,6%	18
Ξύλο-Επιπλο	6,5%	33,3%	3
Χαρτί-Εκδόσεις-Εκτυλώσεις	5,0%	8,7%	23
Χημικά-Πλαστικά-Επεξ. Πετρελαίου	4,7%	15,4%	26
Μη Μεταλλικά Ορυκτά	4,9%	13,3%	15
Βασική Μεταλλουργία	4,8%	0,0%	4
Μεταλλικά Αντικείμενα, Ηλεκτρικό- Ηλεκτρονικό Υλικό και Συσκευές	4,5%	32,4%	37
Μεταφορικά Μέσα	4,5%	0,0%	7
Διάφορες	5,2%	14,3%	7

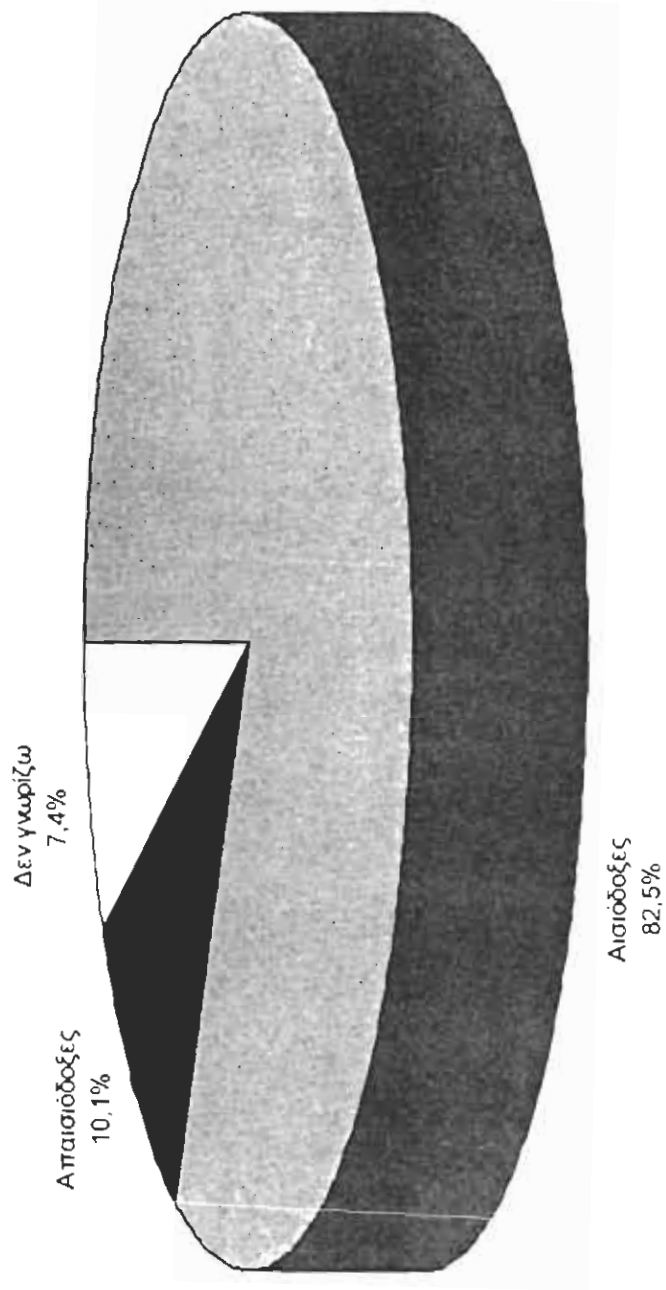
ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.18
ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟ 1998 ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ 1997
Κατανομή Βιομηχανιών βάσει Κλάδου

Κλάδος	Ανοδική	Στάσιμη	Καθοδική	Απαντήσεις
Γράφημα - Ποτά - Τσιγάρα	56,4%	28,2%	15,4%	78
Κλοστοφάρμακουργία	47,1%	35,3%	17,6%	17
Ενύψωρ-Υπόδηση-Δέρμα	55,6%	27,8%	16,6%	18
Ξύλο-Επιπλο	100,0%	0,0%	0,0%	3
Χαρτί - Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	60,9%	26,1%	13,0%	23
Χημικά-Πλαστικά-Επεξ.Πετρελαίου	48,2%	37,0%	14,8%	27
Μη Μεταλλικά Ορυκτά	80,0%	13,3%	6,7%	15
Βασική Μεταλλουργία	50,0%	0,0%	50,0%	4
Μεταλλικά Αντικείμενα, Ηλεκτρικό- Ηλεκτρονικό Υλικό και Συσκευές	48,8%	25,6%	25,6%	39
Μεταφορικά Μέσα	71,4%	14,3%	14,3%	7
Διάφορες	57,1%	14,3%	28,6%	7

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε.16
ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΤΟ 1998 ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ 1997
Κατανομή Βιομηχανιών βάσει Κλάδου

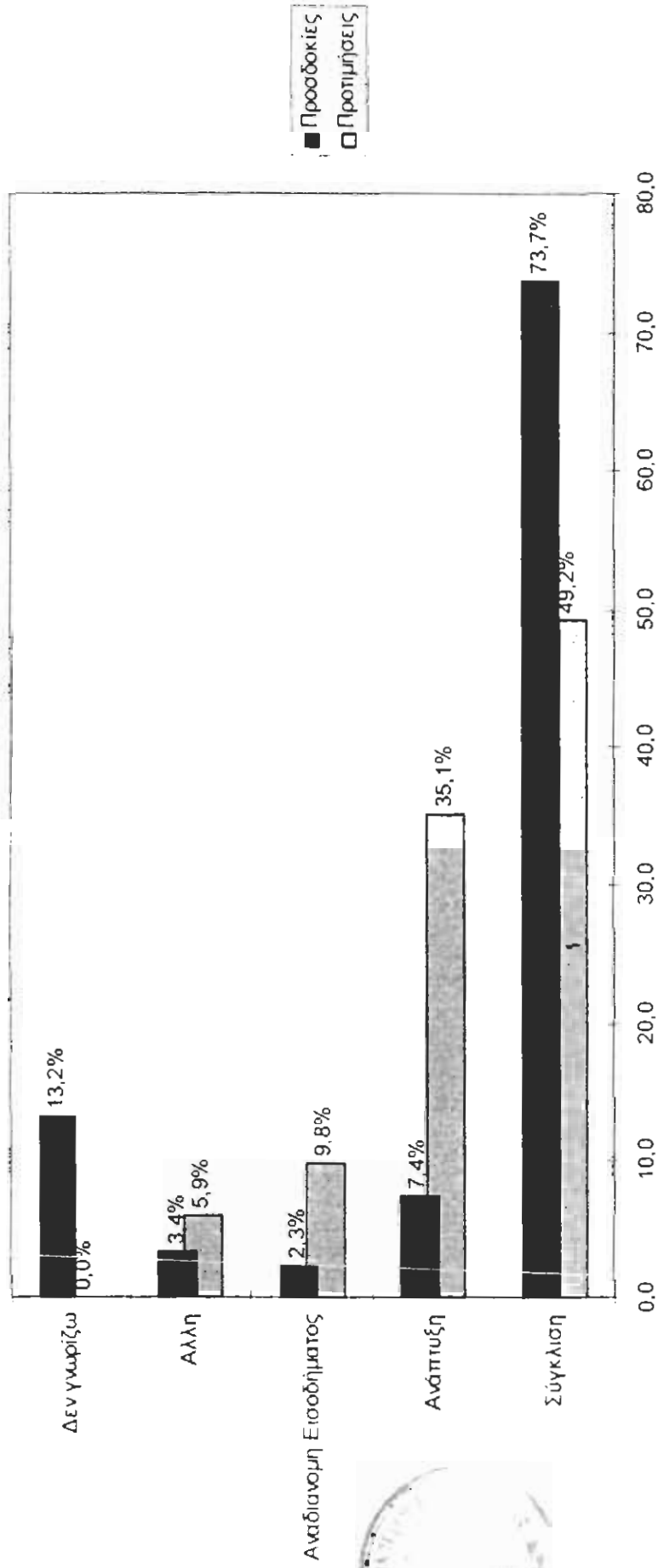
Κλάδος	Αυξημένη	Στάσιμη	Μειωμένη	Απαντήσεις
Τρόφιμα - Ποτά - Τσιγάρα	32,0%	59,0%	9,0%	78
Κλωστοϋφαντουργία	0,0%	88,2%	11,8%	17
Ενδουσι-Υπόδηση-Δέρμα	50,0%	38,9%	11,1%	18
Ξύλο-Επιπλο	75,0%	25,0%	0,0%	4
Χαρτί - Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	32,0%	40,0%	28,0%	25
Χημικά-Πλαστικά-Επεξ. Πετρελαίου	28,6%	64,3%	7,1%	28
Μη Μεταλλικά Ορυκτα	20,0%	60,0%	20,0%	15
Βασική Μεταλλουργία	25,0%	50,0%	25,0%	4
Μεταλλικά Αντικείμενα, Ηλεκτρικό- Ηλεκτρονικό Υλικό και Συσκευές	41,0%	48,7%	10,3%	39
Μεταφορικά Μέσα	28,6%	57,1%	14,3%	7
Διάφορες	42,9%	42,9%	14,2%	7

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΤ.5
ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ONE
Σύνολο Βιομηχανίας*

* Σταθμισμένη Εκτίμηση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΤ.4
ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟ 1999
Σύνολο Βιομηχανίας *

* Σταθμισμένη Εκτίμηση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εφημερίδα «ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ»
2. Εφημερίδα «ΙΣΟΤΙΜΙΑ»
3. Εφημερίδα «ΗΜΕΡΗΣΙΑ»
4. Εφημερίδα «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ»
5. Περιοδικό «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ»
6. Εφημερίδα «ΕΞΠΡΕΣ»
7. Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»
8. Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ»
9. Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»
10. Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ»
11. Εφημερίδα «ΕΞΥΠΝΟ ΧΡΗΜΑ»
12. Έρευνα της ACUP «Η Ελληνική Βιομηχανία (Προβλέψεις και Εκτιμήσεις)»